

OBSERVATORUL

REVISTĂ
DOCUMENTARĂ
CULTURALĂ - SOCIALĂ
RELIGIOASĂ

CUPRINSUL

ION TEIUȘAN: Raiul bolșevic
R. BAZIN: Convertirea lui Augustin
A. DAUDET: Predica preotului din Cucugnan

BCU Cluj *Filozofie, Istorie și Arte* University Cluj

G. GAVRILAS: Universul este infinit?
DR. DOM. NECULĂES: Celibatul creștinesc
TAȚIANA BOBANCU: Marile izvoare de energie o-
menească

Schițe

DR E. ELEFTERESCU: Iustin Popfiu

Buletin literar

M. I.: La izvorul minunat
A. M.: Apărarea Occidentului

CRONICĂ LUNARĂ

SENEX: Răboj

Cărți și reviste

VIAȚA RELIGIOASĂ

GERBET: Cele două Rome
DR. ION SĂLĂGIANU: Biserica ortodoxă din Rusia so-
vietică

DOCUMENTAȚIE

I. GEORG. și I. DALIANU: Mărturisirile Sfântului Augustin

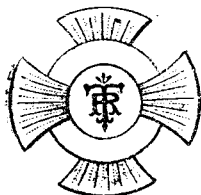

Observatorul

cultural — social — religios

Redactor responsabil:
IOAN TEIUȘAN
profesor.

Abonament pe un an Lei: 200
„ pe $\frac{1}{2}$ an Lei: 120
Un exemplar . . . Lei: 25

Redacția și Administrația:

BEIUȘ Jud. Bihor.

Str. Pavel No. 6.

Apăre lunar

Manuscrisele nu se înapoiază.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Editura „OBSERVATORUL“

Creștinul activ	Lei 30.
Viața Sf. Vasile Cel Mare	Lei 6.
Viața Sf. Monica, mama Sf. Augustin . . .	Lei 6.
O prietenie în umbra mănăstirii	Lei 20.

Rugăm să plătiți abonamentul *restant* și cel *viitor*!
Și să căutați *noi abonați* printre vecini și prieteni.
Să vă răsplătească Bunul Dumnezeu.

OBSERVATORUL

Beiuș.

Anul III. No. 2.

Aprilie 1930.

Cetiți și răspândiți presa
și literatura creștină!
APOSTOLAT!!!

Raiul bolșevic

Față de oribilele crime morale la cari se dedau actualii conducători ai nenorocitului popor din Rusia, Preasfântul Părinte dela Roma, cu data de 2 Februarie a. c. a adresat o emoționantă scrisoare Em. Cardinal Vasile Pompili, care astfel se începe: „*Suntem adânc mișcați de îngrozitoarele și sacrilegele fărâdelegi ce zilnic se înnoiesc și se agravează împotriva lui Dumnezeu și a sufletului nenumăratului popor al Rusiei, scump inimii Noastre, chiar și numai pentru acea cât suferă, și căruia îi aparțin atâți fii și servitori marinimoși și devotați ai acestei biserici catolice și apostolice romane, devotați și marinimoși până la eroizmul martiriului*“.

În continuare, trece în revistă nenumăratele intervenții din partea Sfântului Scaun pe lângă deținătorii de azi ai puterii din Rusia, pentru crușarea

slujitorilor bisericii și pentru protecția familiei. Așa între altele a scăpat dela moarte pe Patriarchul Tykon, și nu mai puțin decât 150.000 copii nevinovați. Dar în aceiași vreme salută pe preoții și călugăritele catolice întemnițați, surghiuniți, condamnați la muncă silnică împreună cu doi Episcopi ai lor.

Arată apoi cum în Rusia, prin organizarea „Ligei luptătorilor fără Dumnezeu” se tinde „cu ori ce preț la stricarea tineretului abuzând de naivitatea și ignoranța lui, copii sunt instigați la denunțarea părinților, la distrugerea, murdărirea zidurilor și a simbolurilor religioase, dar mai ales la pătarea sufletului lor cu toate viciile și cu celea mai rușinoase aberații materialiste”. La praznice bisericile au fost închise dinaintea celor ce voiau să se închine, iar munca în acele zile a fost declarată de obligatorie. Muncitorii — bărbați și femei — dela fabrici, au fost obligați să dea în scris o declarație de „apostazie și ură față de Dumnezeu”. Îngroziți mai pomenim, batjocura ce se face zilnic cu sf. odăjdii, vase sfinte, și cu călcarea în picioare a sf. cruci, această scumpă podoabă și strălucit semn prin care și întru care este depus temeiul nădejdilor noastre.

Cu un cuvânt în nenorocita Rusie de azi, dela o margine la alta, Satana își varsă veninul, iar oamenii lui prin fier și foc vor să distrugă și cea din urmă fibră a inimii care bate pentru Dumnezeu, închizând — întocmai ca și farizeii — împărăția lui Dumnezeu din fața oamenilor!! Și dacă după cum ei înșiși declară că „suntem numai la începutul reformelor și a emancipării”, cu groază ne întrebăm

că oare pentru bietelesuflute care va fi însași „durerea” dacă aceasta stare îngrozitoare, este numai „începutul durerilor” ?!

Scrisoarea Pontificală se sfârșește cu un energetic protest, și în aceiaș vreme cu un cucernic și călduros apel adresat întregelumi catolice, de a înălțarugăciuni către Părintele îndurărilor cu intențiunea, ca să pună capăt oribilelor crime și fărădelegi cari se săvârșesc în Rusia.

Alături de grija pe care o poartă Sfântul Părinte față de nenorocitelesuflute ajunse în ghiarele unor principii chemate să distrugă tot cece a ridicat creștinismul, — în sfârșit — avem prilejul de a încrestasewizarea mai multor organizații și în special cea „continental europeană, britanică și ortodoxă” instituită la Stockholm în anul 1925.

Suntem curioși că oare ce vor zice diferitele state mici și mari, cari au și ele nu mai puțin interesul și datoria ca să sprijine orice acțiune chemată să propage pacea și protecția statelor și a popoarelor amenințate de disordini!

Este timpul suprem ca sub acest raport să vedem manifestându-se, traduse în fapt principiile enunțate între somptuoșii păreți ale saloanelor din Haga și Geneva!

Să nu se creadă că e vorba numai de Rusia, ci de lumea întreagă și în special de Europa, care dela o margine la alta e înșesută de mici nuclee comuniste*)

*) NOTĂ: Pentru ce să nu apărem a fi prea pesimiști, iată între altele ca vești ne vin din Praga: „Acum câteva săptămâni biserica catolică din Deutsch-Brod a fost complect renovată și reparațiile au costat mai multe milioane de coroane cehe. În noaptea trecută toată fațada bisericii a fost vopsită în roșu și pe zid s'au găsit tot felul de inscripții ca: Cerem separarea de Roma! Trăiască republica sovietelor! Să suprimăm comunitățile religioase!” Pagubele aduse bisericii sunt foarte mari,

cari la un moment dat, sub scutul drepturilor omului, a humanitarismului exagerat, îşi vor arăta colţi veninoşi, producându-se astfel începutul distrugerii! Şi valul odată pornit, cu greu se va putea opri!

Dacă la Clermont s'a strigat! „*Dumnezeu vrea*“ şi s'au început cruciadele pentru cucerirea locurilor sfinţite de urmele Mântuitorului, atunci şi recenta Epistolă Pontificală ar trebui şi dorim să aibă acelaş răsunet: *solidarizarea întregului creştinism împotriva spiritului răutăţii.*

I. TEIUŞAN

BCU Cluj / Central U Library Cluj

Trei însuşiri sunt necondiţionat de lipsă pentru a face un om *deplin*: ştiinţa, conştiinţa şi paciinţa.

X.

*

Unde este multă libertate, este multă rălăcire.

Schiller

Convertirea lui Augustin.

de R. Bazin

Acest înflăcărat African venise în Italia, atras fiind de civilizația romană. Tagaste locul lui de naștere nu-l putuse reține mult timp, nici chiar Chartagina. Lui îi trebuia Roma sau vr'unul din marile orașe latine, îi trebuia tovărășia filozofilor, a retoricilor, și a poezilor, luxul, viață rafinată, obiceiuri îngăduitoare, spectacolul întregii lumi, spectacol simțit și înțeles în ochii, în conversațiile și pamfletele măștrilor lumii. El s'a născut dintr'o mamă creștină; însă după obiceiul deplorabil al timpului el nu fusese botezat din naștere, și nici nu primise botezul până la vârsta de treizeci de ani, când soșise la Milano precedat de o enormă reputație. Prefectul Romei de atunci Symmachus la trimis la Milanezi ca și profesor de elocință, adică, nu numai de a fi printre oamenii tineri un profesor de elocință, ci ca pe o glorie literară o neînchipuită putere intelectuală, capabilă să exercite o mare influență asupra întregii societăți omenеști de cultură latină.

Deja de mult timp Augustin rupsese orice legătură cu catolicismul. El nu-l cunoștea bine, și nici nu era dispus să-l primească, mai ales că știa cel puțin, că aceasta este o religie care vrea ca sufletul să stăpânească simțurile, și cum mai târziu trebuia să zică Ioseph de Maistre o religie care înfrână pornirile rele.

Desordinea obiceiurilor sale îl sfătuiau să ignoreze, — și încă cu ce forță! — doctrina care ne scapă de noi înși ne.

Părăsise adevărul și tot îl căuta încă, trecând dintr'o eroare într'alta, călător care își relua drumul său atunci când putuse să vadă că țara unde poposea atunci mintea lui, era de nelocuit.

În momentul când ajunsese la Milano, Augustin făcea parte din secta manicheilor, și puterea apostolică care era sădită în el se mistuia pentru propagarea ereziei. Minunatele daruri pe cari le primise acest om, nu puteau rămânea în repaos : ne servind bisericii ele erau contra ei : numai pacea lipsea sufletului său.

Câte trăsături sufletești asemănătoare între fizionomia intelectuală alui Augustin înainte de botez, și fizionomia intelectuală a

oamenilor din timpul nostru. Curiozități de tot felul, afară de biserica lui Dumnezeu — aceasta nefiind decât o amintire, un subiect de discuție care se înlătură — aceeași continuă activitate a gândirii împrejurul problemelor literare, și ale forumului; aceeași concepție zilnică; aceeași cordialitate simpatică în mijlocul unei societăți amestecată și disprețuită; aceeași gingășie în prietenie și în nepăsare față de exemplul dat; acelaș gust pentru tot felul de eleganțe; aceeași neliniște la vederea lumii care se distruge, și a barbarilor care *amenință*. Cât de aproape suntem de Augustin! Dacă n'ar fi fost un așa mare geniu am fi siliți să zicem: „Mai mulți i-se aseamănă“!, „o oarecare renaștere a păgânismului“ a redat comparația cu mult mai exactă. Cel mai recent biograf al Sf. Augustin Louis Bertrand, a văzut și a exprimat perfect acest caracter modern al eroului său: „Noi suntem gata a conchide, a zis el, că în timpul de față nu este nici un subiect mai actual ca și Sf. Augustin.“ Cu câtă dreptate a explicat el tot astfel, *durata* discuției între Augustin și lume și între persoana lui Augustin și trecutul lui!

„Să se smulgă din acest materialism al obiceiurilor, din această corupție, în acelaș timp foarte subtilă și foarte brutală; ce dureros trebuie să fi fost aceasta! Înțelegem, foarte bine, șovăielile, luptele și agonia morală a Sf. Augustin în ajunul convertirii sale. Aceasta era însă prea puțin ca să'l chinuiască, trebuia încă să-și curețe sufletul de tot ceea ce vechea corupție îl îngrămădisise cu atâți fermenți răi.

Eră vorba într'adevăr, pentru el, de o a doua naștere, și de-a face din el cu nimicul de mai înainte, omul nou, al Scripturii.

Minunea sfințeniei stă în aceea, că acest om, așa de adânc *corupt în inteligența și voința sa*, devine un model de caritate și un doctor al bisericii. Eu nu cunosc un mai strălucit *exemplu*, ca și a lui, de alianță a credinței și a dragostei divine, cu rațiunea. De îndată, cu sosirea lui la Milano, noul profesor de elocvență, fuse-se dus în vizită la episcopul (Ambroziu) „cunoscut în lumea întregă ca o rară inteligență și un rar caracter“, și din această zi el începu al iubi, din cauza frumoasei primiri pe care i-o făcuse

Dragostea față de aproapele, și curiozitatea literară, fură deci, după cum am spus, singurele lui motive aparente, cari l-au dus și readus cătră Ambroziu.

În acest timp, treptat, și fără voia lui, explicațiile Sf. Scripturi pe cari le auzea, combăteau părerile sale manicheiste; îndemnările morale, mișcară inima sa; dovedirea libertății umane pătrundea în el, și începea ai scormoli amintirile greșelilor trecute și a greșelilor prezente. Niște faze aruncate ici și colo în cartea intitulată „Confesiunile” marchează treptele prin care acest spirit măreț trecea dela eroare la adevăr: „Deși nu cunoșteam încă, dacă doctrina catolică era cea adevărată, aveam acum siguranța că ea nu învăța nici unul din lucrurile despre care eu o acuzasem . . . Imi ziceam: Să căutăm mai cu multă râvnă și să nu desperăm; iată deja câte pasagii din cărțile sfinte, pe cari eu le credeam manichee, au încetat de a-mi părea-astfel. Le putem înțelege într'un sens cari este departe de a jigni rațiunea; . . . adevărul, nu era victorios în mine, însă nici nu era invins”.

Augustin se decidea încetul cu încetul să se deslipească de absurde, fără să se declare încă catolic

El aștepta o deslușire mai sigură. Ea venea treptat.

Femeia sfântă, Monica, mama lui Augustin, urmărea treptat acest progres; ea, care din 384 pe când ajunsese la Milano pe fiul său, trăia, se mortifica, și se ruga numai și numai pentru convertirea lui.

Episcopul Milanului deasemenea dorea deplina convertire a lui Augustin, fiind ei, doi sfinți cari urmăreau pe acela care s'a numit „fugarul Providenței eterne”.

Nuvelă umoristică

Predica preotului din Cucugnan.

de A. Daudet.

Prin meleagurile provinciilor noastre clerul prezintă câteodată observatorului tipuri foarte interesante. Ascultați o predică pe care vi-o povestesc așa după cum mi-s'a povestit mie.

Scena aceasta s'a petrecut la Corbier într'un cătun unde deja, de mult timp avântul creștinesc era în descreștere. Într'o bună zi de duminică parochul se urcă pe amvon. Fața sa înainte veselă, deodată își schimbă fizionomia, deveni posomorât și aproape amenințător.

După ce se instalează cu o oareșcareva încetineală își plimbă sinistrele sale priviri peste auditor și lăsă să-i cadă de pe buze, pe un ton funebru, următoarele cuvinte: „Dintre noi toți câți suntem aici peste treizeci de ani aproape jumătate vom fi în cimitir; peste șazeci de ani toți vom putrezi acolo.”

Azi noapte avusei un vis ciudat: acela care m'a făcut să visez, voiește să vi-l povestesc și vouă..... Eram mort și după meritul meu, natural mă urcai în ceriu. În timp ce înaintam pe drumul pavat cu stele mă gândeam la voi fraților mei. Era o greșală, deoarece de data asta, la ce nevoie să mă mă gândesc la parochie. Ei, dar ce vreți așa suntem toți; nu-ți poți petrece viața în mijlocul acelorași oameni fără a nu-i iubi măcar cât de cât.

Deci, eu mă gândeam la voi și-mi ziceam: am să întâlnesc acolo sus o bună parte din sătulețul meu: vor părea foarte mirați văzându-mă.

Deja cei din Cucugnan mă jelesc puțin, ei, aidea del și'n paradis voui fi păstorul lor.

„In sfârșit zdrobit de oboseală zăresc înainte-mi o frumoasă poartă de aur care se deschide celor aleși.” La început, stătui în dubiu să bat, ori să nu bat, hm! gândesc, dar la urma urmelor de ce n'aș bate?

Imi luai inima în dinți, și respectuos îi trag un: ciocl ciocl . .

„Cine-i acolo? îmi strigă o voce dulce și venerabilă.

Eu, sunt!

Cine eu?

Preotul din Cucugnan.

Al Domnul Martin? întrași, foarte bine.“

Ei bine, dragilor mei, întrai, și holbând ochii în dreapta în stânga, văzui așezat un mare registru înaintea Sfântului Petru, care după cum știți dragii mei, este portarul ceriului.

„Sfinte Petre, mă rugai eu, poți să-mi faci cunoscut numai decât, dacă aveți în paradis mulți dintre credincioșii mei?

— Cu plăcere, dragă părinte, să cercetăm împreună“

Și Sf. Petru își deschise cartea sa cea mare.

„Așa dar să ne uităm zice Apostolul; din Cucugnan îmi ziseși? . Cucugnan . . . cu . . . cu . . . Cucugnan . . . uită-te . . . niciunul! .

— Niciunul! păi bine, sfinte Petre, dar cum se poate u-na ca asta, . . . Niciunul din Cucugnan, library e imposibil! .

Uită-te bine sfinte Apostol, uită-te bine! .

— M'am uitat destul și bine, dragă D-le Martine lucrul e cât se poate de clar, dar nu te mâhni .

Fără îndoială, enoriașii tăi fac o mică carantină în purgator.

— Ah! din dragoste creștinească, sfinte Petre, fă-mi ceva să-i pot vedea și să-i consolez.

— Bucuros, dragul meu, dar înainte de-a pleca iați în picioare aceste sandele, drumul e cam rău; așa vezi. Acum dute înainte tot drept, tot drept și ciocănește la cea dintâi ușă ce-o vei găsi la dreapta“ .

„Și iată-mă nsfârșit pe-o cărăruie ticsită cu spini care mă conduse până'n dreptul unei porți de argint, pe care se vedeau sculptate câteva cruci negre . . . ciocl! . ciocl! .

„Cine-i acolo? îmi strigă o voce severă.

— Preotul din Cucugnan.

— Care preot din Cucugnan.

— Abatele Martin.

— Intră“ .

Poarta se deschise și întrai . . . Un mare și frumos înger cu aripele întunecoase ca neagra noapte, cu o haină luminoasă întocmai ca și lumina zilei, și cu-o cheie de diamant la centură, scria pe-o carte cu mult mai volumoasă ca a sf. Petru.

„Ce dorești? măntreabă divinul temnicer.

— Aș dori să știu dacă aveți aici oameni din Cucugnan“.

Arhanghelul învârte foile cărții și la dreapta și la stânga, deodată se oprește, scoase un adânc suspin și zice :

„Nici unul din Cucugnan nu se află în purgator !

— Nici unul?

— Nici unul ! ț-o mai spun odată.

— Nici unul ! Doamne ! Doamne ! nici unul din parochia mea în purgator ! Doamne, Dumnezeule dar unde sunt ei atunci ?

— Păi, da'n paradis, părinte, n'ai pe nimeni ?

— Ei, draguțule înger, chiar de acolo vin, și nimeni ca'n palmă !.

— Păi de, atunci, dragă părinte, nu-i nici-o iertare ; nu pot fi decât în

— Se poate prin urmare numai singur singurel voiu fi în acest mare paradis, unde nu cunosc pe nimeni ; hm ! dar nu mă pot împăca cu gândul ăsta și înainte de toate, parcă, nici nu-mi vine a crede !.

— Nu ? ei bine, dacă stăruie într'una, și cu orice preț vrei a fi sigur de acest lucru, poftim, ia-o pe drumul ăsta și adresează-te la cea dintâi ușă ce-o vei găsi spre stânga . —

„ Acest drum era făcut numai și numai din cărbuni aprinși ; însă grație sandalelor sf. Petru nu simții nici-o arsură. După o călătorie enormă — așa de lungă ca și dela pământ la lună — zăresc la stânga mea o ușă dar, ce ușă ? era o fațadă, dragii mei, care se deschidea în două părți : era gura cuptorului. Oh ! dragii mei, acolo nimeni nu-ți mai întreabă numele ; nu găsești nici'un registru ; e-o araba-bură ca'ntr'un cabaret În timp ce stăteam la o parte de

acest talmoș — balmoș, un drac cât o căpiță, murdar, defăimător, poticnindu-se s'apropie de mine și-mi zice:

„ Aide, de ce nu întri cu ceialalți ?

— Pentrucă sunt unul dintre aleșii lui Dumnezeu.

— Păi ! atunci ce te'nvârți pe aici ?

— Vreau numai să te'ntreb dacă ai în infern vr'un om din Cucugnan ?

— Așil faci pe prostul, ai !. Păi doar toată lumea știe că întregul Cucugnan este aici !. După aceste, îngrozitorul drac, se îndepărtă amestecându-se în numeroasa gloată. Plimbându-mi ochii încoaci, și'ncolo, zării la o mică depărtare pe-o sarcină de uscături, în mijlocul flacărilor, pe enoriașul nostru, Culiner, care adeseori se îmbăta bătându-și femeia; apoi pe bătrâna Francisca care se măritase de trei ori; nu se știa decât numărul bărbaților ei.

Zării pe pângărul Basson, mintosul om al satului; ațățătorul tuturor proceselor noastre; pe hoțomanul de vărul său, și înfârșit pe cocheta sa fiică. Ei dar ! . . . la ce atâta vorbărie, pe scurt, vă spun c'am văzut aproape pe toți cei morți de vre'o douăzeci de ani, chiar pe cei mai puțin păcătoși, cari stăteau cu picioarele înfipte în jăratec ”. — .

La această enumerare unde aproape fiecare își auzise numele apropiatelor rudenii, auditorul se umplu de groază.

„Dar, să știți, strigă oratorul, că această afurisenie nu va dăinui mult: eu am toată răspunderea morală a sufletelor voastre, și pretind să vă smulg din acea căldare unde voi vă grăbiți.

De mâine începând mă pun la lucru: aceasta după cum vedeți nu e-o afacere neînsemnată, prin urmare avem nevoie de-a urma o oareșcareva regulă; iată modul după care vom proceda:

Măine, adică luni, vor veni la mărturisire bătrânii și bătrânele; marți, copiii; miercuri, băieții și fetele cari încep a cunoaște lumea; joi, barbații; vineri femeile; sâmbătă, morarii, și de voiu putea isprăvi duminică, voiu avea noroc.

Nu-i nimic ! oricât ar fi timpul trebuincios spre a face

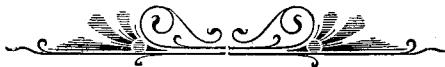
această curățire generală, numai să-o facem așa după cum trebuie.

Acesta e darul pe care vi-l doresc.

Așa să fie, amin!

Din această duminică memorabilă, mirosul virtuții enoriașilor din Cucugnan, se respiră împrejur pe o întindere de de trei leghe; iar bunul preot a visat că urmat de enoriașii săi, străbătea într'o splendidă procesiune, în mijlocul băieților săi ministranți, drumul presărat cu stele către cetatea lui Dumnezeu.

Trad. Ghy. Ș.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*

Mulți vreau se *figureze* (prefăcându-se, din trufie) mult mai mulți se *defigurează* (prin patimi urâte) foarte puțini se *transfigurează* (premenindu-se sufletește și înălțându-se tot mai mult către idealul — intrupat: Isus Hristos.)

X. X.

*

Desfătărilor îl fac pe om vulgar.

Goethe

Filosofie, istorie și arte.

Universul este infinit?

Intreaga știință clasică, în frunte cu Newton și Galileu considerau spațiul, ca ceva prin sine însuși, independent prin felul său propriu de orice relație cu corpurile exterioare. Pentru ei, spațiul nu presupunea materia, și ar putea să se întindă la infinit în toate direcțiile indiferent de corpurile materiale cari plutesc în el. Lumea aceasta în care trăim și care ni se pare că este totul, Universul așa cum ni-l închipuim cu toate stelele sale, fiind un conglomerat de corpuri materiale, o concentrare de materie, ar putea să fie finit într'un alt Univers infinit. N'au lipsit nici unii filosofi, cari bazându-se pe considerații metafizice admiteau realitatea unui continuu de dimensiuni infinite în care plutesc stelele.

Din fericire însă, noile observațiuni și date, bazate pe *calcul experimental*, atât de subtil formulate în Teoria lui Einstein ne prezintă un nou aspect, o nouă concepție despre Univers, cari deschid drumuri noi, pe care știința își va întinde aripile sale triumfale spre realitate —

Până ce newtonienii cred în existența pură a spațiului einsteinienii nu îl concep decât ca un atribut, ca o proprietate inseparabilă a obiectelor. Pentru Einstein, Universul pur și simplu conceput de Newton și Universul material sau stelar sunt unul și același lucru, pentru-că *nu există de loc spațiu fără materie sau energie*. Dacă ar exista peste tot și la nesfârșit stele și dacă numărul lor ar fi infinit, ar exista în tot locul spațiu și materie totodată. Newtonienii ar putea să triunfe ca și einsteinienii — Dar ce ne arată observațiile astronomice?

Dacă ne depărtăm de Soare, numărul stelelor cuprinse în unitatea de volum, adică desimea lor, descrește pe măsură ce ne apropiem de marginile Căii Laptelui, în a cărei regiune centrală pare a fi situat Soarele. Aceasta este o grămadă de

stele având grosimea cam jumătate din lungimea sa. — Lumina, care face 300.000 km. într'o secundă are nevoie de 30.000 ani ca să o străbată. Numărul total al stelelor cari formează Calea Laptelui este cam de un miliard și mai bine, cea mai îndepărtată de noi nu-i poate mai departe de 200.000 ani de lumină. — Iar mult mai departe se găsesc numai acele nebuloase spirale (norșori albicioși de stele) cari după unii astronomi nu sunt decât anexe ale Căii Laptelui, dincolo de care nu se mai observă nimic. În acest caz întregul Univers este format din Calea Laptelui și anexele sale pe care lumina îl străbate în câteva sute de mii de ani — *Universul este, prin urmare, finit* —

Cea mai mare parte a astronomilor, însă înclină spre ipoteza, că aceste nebuloase spirale sunt sisteme cu totul asemănătoare Căii Laptelui. Atunci Universul nostru, al Laptelui, nu-i decât una din miriadele de nebuloase spirale ce se observă. — Se pune acum întrebarea, numărul acestor nebuloase este finit? Ei bine, asupra acestui punct *experiența* nu s'a pronunțat. Problema din punct de vedere experimental rămâne nedeslegată. Dar din orice incurcătură găsești întotdeauna o ușiță de ieșire — Cea ce nu s'a putut ajunge practic din cauza instrumentelor insuficiente — poate și altele — se încearcă a se suplini cu calcul de raționament —

Dacă numărul nebuloaselor spirale ar fi infinit și răspândirea lor ar fi mereu aceeași, pe măsură ce ne depărtăm, atracția universală fiind în raport invers cu patratul distanțelor, gravitația ar avea o intensitate infinită în acest Univers — Dar aceasta nu-i așa. — Probabil, prin urmare, că numărul sistemelor stelare și al stelelor este mărginit — Henri Poincaré, acest geniu neîntrecut a calculat, că numărul total al stelelor Căii Laptelui este de aproape un miliard, egal aproape cu acela care rezultă experimental din măsurătorile astro-fotografice. Astfel calculele lui Poincaré sunt contrare ipotezei unei extensiuni nesfârșite a Universului stelar — Și încă ceva :

Dacă Universul ar fi finit într'un Univers spațiul infinit, așa cum îl concepe știința clasică, lumina stelelor și stelele izolate înșile s'ar pierde încetul cu încetul fără să se mai in-

toarcă în infinit. Observațiile astronomice și știința în general nu arată nici o urmă de o asemenea dislocare —

Dacă-mi este permis să spun încă odată: În cazul că nebuloasele spirale sunt sisteme asemenea Căii Laptelui, nu s'a demonstrat până acum experimental dacă acestea sunt în număr mărginit sau ba — Dar toate probabilitățile, toate calculele tind spre a răspunde da. *Universul este deci și în cazul acesta finit.*

Dacă s'ar întâmpla, ca un geniu supranatural într'o plimbare prin Univers să meargă drept înainte, mereu și pentru eternitate, ar ajunge oare la o limită, care este marginea, sfârșitul Universului? Ei bine! niciodată. Ceva poate fi nelimitat, fără să fie infinit. Mișcați-vă pe un cerc, veți putea face înconjurul indefinit fără să fii oprit de vreo limită — Suprafața pământului privită ca suprafața unei sfere este totodată mărginită și nemărginită. Așa și Universul. Einstein a dovedit experimental, că lumina în spațiul universal nu se propagă în linie dreaptă ci traiectoria sa este curbată de gravitație — Deci rezultă că Universul material care, după Einstein este identic cu spațiul, este curbat din cauza gravitației — Răzele de lumină ale stelelor pot face indefinit, etern înconjurul acestui Univers nelimitat și totuși finit —

S'a și calculat cu oarecare aproximație mărimea lui — S'a găsit, că raza lumii are o valoare cel puțin egală cu 150 milioane ani de lumină — Astfel luminii i-ar trebui cel puțin 900 milioane ani ca să încojoare Universul dacă acesta nu cuprinde decât Calea Laptelui și anexele sale. În ipoteza a doua de mai sus, dimensiunile Universului stelar din care facem și noi parte sunt încă înzăcite, și luminii i-ar trebui milioane de ani cel puțin ca să le străbată, dar nu infinit —

Se admite deci, după nouile teorii mărginirea Universului, dar nimic sigur pentru a nega cu desăvârșire existența unui spațiu infinit conceput de Newton independent de materie și de eter. Atunci cum observă Charles Nordman, astronom al observatorului din Paris, nu se poate, ca Universul nostru să nu fie decât o beșică de eter izolată, în jurul căruia undeva foarte departe să existe alte Universuri inaccesibile, fiind optic

izolate prin absorbiunea cosmică a luminii? Poate, dar acestea lumi sunt întotdeauna pentru noi cași cum n'ar exista.

Până la noui verificări cel mai bine să nu alegem pe nici una din cele două ipoteze, ci să le admitem pe amândouă.

În orice caz noua știință deschide perspective cu totul nouă, cari duc la rezultate uimitoare, dar vai! departe încă de realitate, căci tocmai prin aceasta omul vine în contact cu un număr mai mare de puncte ale Necunoscutului. Și va trece multă vreme până când scânteia genialității umane va stăbăte aceasta pădure întunecată a misterului —

G. Gavrilaș.

Celibatul creștinesc

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Stima pentru celibat

III

(Continuare)

Ceace Hristos cinstește mai mult pe pământ trebuie să cinstească mai mult și în Cer. Să vedem, cum cinstește El Celibatul în cer, odată ce I-a cinstit și îl cinstește atâta pe pământ, după cum am văzut în numărul precedent.

E de notat, că trei sunt coroanele deosebite de slavă și de cinste, numite **aureole**, pe cari Isus Hristos le dă în cer, ca premii, pentru izbânzile și faptele eroice, săvârșite de sfinți în viața aceasta. Una dintre acestea o dă feciorelnicilor, pentru izbânda lor asupra carnei; alta o dă mucenicilor, pentru izbânda lor asupra lumii; pe a treia o dă doctorilor, pentru izbânda lor asupra diavolului.

E de notat apoi că această coroană deosebită de slavă se cheamă **aureolă**, întrucât e pusă alătura cu coroana de

va putea cânta acel cântec nou, dar va putea să-l asculte și să se veselească împreună cu voi pentru slava voastră așa de mare și de strălucită. Pentru voi însă, care cântați acel cântec, și îl ascultați cum voi înșivă îl cântați; va fi spre mai marea voastră bucurie și fericire în împărăția cerului". (De sanct. virg. c. 29)

Fericiți aceia cari au încă timp să-și păstreze o comoară atât de prețioasă, ce face vrednici pe cei aleși de o cinste și de o slavă atât de deosebită! Dacă în cer ar putea să fie pizmă, atunci cei feciorelnici ar fi veșnic pizmuți de ceilalți sfinți.

IV

Aproape toți Sfinții Părinți, zice Corneliu A. Lapid (Cant. IV), au scris cărți întregi despre Celibatul creștinesc, mai ales despre feciorie. Așa au făcut Sf. Ignatie mucenicul, Sf. Atanasie, Sf. Gregorie Nazianzenul, Sf. Ioan Gură de aur, Sf. Ambrozie, Sf. Augustin, Sf. Ieronim etc. Toți au adus laudele cele mai deosebite Celibatului și Fecioriei.

Să vedem ceva numai din spusele lor, din care apare stima ce au avut-o pentru Celibat.

Sf. Ignatie mucenicul scria creștinilor din Tars: "Cinstiți ca pe preoții lui Hristos, pe acele tinere cari trăiesc în feciorie."

Sf. Ciprian zice: „Ducând voi o viață curată și feciorelnică, sunteți asemenea cu îngerii lui Dumnezeu, și aici pe pământ sunteți partea cea mai aleasă a turmei lui Hristos". (De Laud. virg.). Zice deasemenea că: „precum prin căsătorie lumea își sporește numărul oamenilor, tot astfel prin feciorie se înmulțesc sfinții în cer".

Sf. Atanasie zice: „O Feciorie, bogăție neștirbită, coroană neofilită, templul lui Dumnezeu, locuința Sfântului Duh, mărgăritar prețios, învingătoarea morții și a iadului, viața Ingerilor, coroana sfinților."

Sf. Gregoriu Nazianzenul zice: „Cel feciorelnic e un alt înger, printre oameni; e ca un mărgăritar printre pietre, ca un soare printre stele, ca un maslin încărcat cu roade în

mijlocul unei păduri, ca crinul printre ierburi și ca porumbelul printre păsări“.

Sfântul Vasile pune în gura lui Hristos aceste cuvinte : „Celor feciorelnici le voi scoate numele lor omenesc și obișnuit și le voi da un nume ingeresc, nemuritor ; vreau ca lor să li se dea partea cea mai frumoasă din paradis ; să aibă cel mai slăvit loc printre ingeri, și să li se dea slava cea mai neperitoare pentru strălucirea virtuții lor“ . (De vera virg.).

Sfântul Ioan Gură de aur zice : „Fecioria e mult mai de seamă decât căsătoria ; e mai înaltă de-cât ea cu atât, cu cât cerul e mai înalt decât pământul, cu cât ingerii sunt mai presus decât oamenii“ (De virg.).

Sfântul Ambrosiu spune : „Fecioria ridică pe om peste condițiunea firii lui omenești, făcându-l asemenea cu ingerii“ . (De virg. lib. 2).

Sfântul Ieronim spune : „Cei feciorelnici și cei curați înfrumusețază cununa Bisericii ca niște pietre prețioase (Lib. 2, contr. lov.) Băciora, mireasa lui Hristos e arca testamentului, împodobită pe dinlăuntru și pe dinafară cu aur, care păstră în sine legea Domnului“ (Ad. Eustoch.).

Sfântul Augustin, în cartea sa despre feciorie, întrebuințează o mare artă retorică pentru a îndemna pe oricine să îmbrățișeze fecioria, de mai este cu puțință : „Curaj, o sfinți ai lui Dumnezeu, copii și copile, tineri și tinere, celibi și fecioare ; curaj, fiți statornici până la sfârșit. Voi veți înveseli nunta Mielului dumnezeesc cu un cântec nou, pe care îl veți cânta din harpele voastre, pe cari nu-l pot cânta alții decât voi. Bucuriile ce le au cei feciorelnici nu le pot avea deci cari nu au fost feciorelnici, deși și ei aparțin lui Hristos, căci toți sfinții au bucuriile lor, dar niciunul dintre ei n'au bucurii ca cei feciorelnici“ (cap. 27.).

Sfântul Bernard zice : „Nu-i nimic mai strălucitor decât această virtute . . . aceasia e într'adevăr acea frumusețe, care întrece toate celelalte bunuri, ce poate să le aibă un suflet iubit și cari îndestulează privirile dumnezești . . . Fericit sufletul, care e împodobit cu frumusețea curăției ce-

rești, și își însușește o slăvită potrivire nu cu lumea ci cu Cuvântul, despre care e scris că e strălucirea luminii veșnice frumusețea și figura substanței lui Dumnezeu" (Serm. 85, în Cant.).

Sunt nenumărate mărturiile Sfinților Părinți și ale Doctorilor Bisericii, cari s'ar putea aduce spre lauda sfintei curății și a Celibatului. Cele aduse până aci sunt mai mult decât îndesulitoare pentru a dovedi, că învățătura sfinților ține în cea mai mare cinste Celibatul creștinesc.

V

Pe cât e de comună învățătura sfinților despre frumusețea și însemnătatea Celibatului, tot atât de comună e pilda lor. Mai mult încă. Pilda lor e o învățătură vie de fapt, iar nu de vorbe, care are o înrâurire mult mai convingătoare decât dovezile toate, ce s'ar putea aduce despre Celibat. Prin urmare, văzând noi stima cu fapta, pe care au avut-o sfinții despre înfrânarea desăvârșită, vom cunoaște tot mai bine stima ce trebuie să o avem și noi pentru această virtute.

Prea Sfânta Fecioară Maria, cea mai luminată dintre toate făpturile, cea mai bogată în înțelepciunea lui Dumnezeu, și prin urmare cea mai destoinică în a judeca despre valoarea acestei virtuți, prețuia atâta curăția, încât aproape ar fi renunțat la demnitatea ei neasemănată de Maică a lui Dumnezeu, dacă pentru aceasta ar fi trebuit să-și piardă fecioria.

Sfinții Apostoli și Părinții Apostolici îndemneau cu cea mai mare râvnă pe creștini să trăiască în înfrânare desăvârșită, și să se arate gata a întâmpina prigoniri și chiar moartea muceniciei pentru apărarea cinstei datorite fecioriei. Astfel, Sf. Matei Apostolul a fost ucis din porunca regelui Irtac al Etiopiei pe când săvârșea sf. Liturghie, căci convinsese pe fiica regelui precedent, numită Ifigenia, să se consfințească lui Dumnezeu prin votul fecioriei și o îmbărbătă să fie statornică în aceeași propunere. Din motivul acesta Sfântul Matei e numit de Sf. Ipolit: **victima și jertfa fecioriei.**

Sfântul Paul apostolul a fost condamnat la moarte de către Nerone, căci convinsese pe niște tinere fete, pe cari le iubia acest prigonilor, să trăiască în feciorie.

Sfântul Ioan Evanghelistul fu condamnat de către Domitian, ca să fie pus în ulei fierț, unde fu păstrat nevătămat printr-o minune, căci printre altele predica frumusețea fecioriei.

Sfântul Clement, Papă, nu s'a sfiit să dea văzul fecioriei, consfințind-o lui Dumnezeu, unei nepoate de a lui Domitian, numită Flavia, și de-a logodită cu Aurelian, deși prevăzuse că și-ar fi deșteptat furia crudului Impărat în contra sa.

Sfântul Pontifice Roman Caiu, rudă de-a Impăratului Dioclețian, nu s'a temut a se expune muceniciei, întărind în propunerea de a-și păstra fecioria pe tânăra Suzana, nepoata Impăratului, de-a logodită cu Maximian, tovarăș cu Dioclețian la cârma imperiului.

Din aceste pilde putem cunoaște că Sfinții Apostoli și Părinții apostolici socoteau sfânta fecorie o comoară atât de prețioasă, încât pentru dânsa nu trebuie cruțată nici viața, nu numai ca ei înșiși să o păstreze, ci și pentru a împiedeca ca alții să nu o piardă.

Ce să zicem apoi despre pildele strălucite de fecorie ale acelor eroine, cum a fost Sf. Cecilia, Sf. Agnesa, Sf. Lucia, Sf. Dorotea, Sf. Agata și alte multe, multe și nenumărate, cari au fost amenințate cu schingiuirile cele mai grozave de către cei ce se îndrăgostise de ele cu nerușinare, dacă n'ar fi consimțit la căsătoriile plănuite de dânsii?

Ele n'au șovăit o clipă pentru a face alegerea. Pentru iubirea ce o aveau către sfânta fecorie, răspundeau acelor nemernici, că alegeau mai de grabă orice schinguire și orice fel de moarte, numai să nu se mărite. Protestau, cu tărie și cu statornicie, că ele nu au alt mire decât pe scumpul lor Isus Hristos; și deaceea pline de bucurie dumnezeiască fără împotrivire se supuneau torturilor și morții celei mai nemiloase. Păgânii rămăneau înmărmuriți de aceasta, căci nu cunoșteau tăria harului lui Isus Hristos, valoarea de nepretuit a sfintei feciorii și dragostea, cu care poate fi îmbrățișată această virtute de către o inimă creștinească.

Toate aceste pilde sunt dovezi uimitoare de marea cinste, ce o aveau sfinții pentru fecorie.

Totuș ne mai rămân încă câteva alte pilde nu mai puțin

uimitoare, dacă se ia în considerație slăbiciunea omenească pusă la încercare în diferite împrejurări. Acestea sunt pildele acelor persoane, cari, constrânse a se căsători din anumite motive, totuș s'au păstrat în feciorie atât soțul cât și soția, de comun acord, trăind nu ca soți, ci ca frate și soră, după pilda Prea Sfintei Maria și a soțului ei Sfântul Iosif

Astfel au fost mucenicii Sfântul Valerian și soția sa Sfânta Cecilia; Sfântul Iulian și soția sa Sfânta Basilisa și Sfânta Pulcheria și soțul ei Marcian; Sfântul Enric împăratul și soția sa Sfânta Cunecunda; Sfânta Caterina a Suediei cu soțul ei Edgard, și alți mulți.

Merită să fie amintită pilda celor doi soți din Alvernia, despre cari povestește Sfântul Gregoriu din Turon. Doi soți, de comun acord, au trăit în sfânta feciorie. Când muri soția, soțul în fața tuturor ridică mâinile spre cer, binecuvântând pe Domnul și mulțumindu-i pentru harul ce-l avuse, de a fi trăit cu soția sa în curăție desăvârșită, feciorelnic: **precum mi ai încredințat-o fecioară**, zise el, **tot așa fecioară ți-o înapoiez**. La aceste cuvinte soția, reînțoarsă, în viață, zâmbi și îl muștră cu dulceață: „**taci, taci** îi zise, **scumpul meu, nu trebuie să descoperi secretul nostru**. Puțin după aceea muri și soțul, și a fost așezat într'un mormânt ceva mai departe de al soției. A doua zi dimineața însă, printr'o nouă minune, cele două morminte au fost aflate unul lângă altul. După cum povestește Sfântul Gregoriu, credincioșii din acele timpuri cinsteau foarte mult pe cei doi soți.

(A. Lapide, in I ad Cor. VII, 6)

Oridecâteori ne gândim la pildele de mai sus ar trebui să spunem: iată cele mai scumpe minuni ale harului Mântuitorului nostru! Asemenea minuni nu se află decât în sânul Bisericii catolice, după cum ne dovedește istoria cu cea mai strălucită vădire.

De nu vroim să punem la indoială adevărul, că Sfinții sunt aceia, cari cunosc cel mai bine adevăratul preț al virtuților, apoi, văzând noi, că ei au avut o așa de mare și deosebită stimă pentru Celibat, trebuie să mărturisim și noi, că Celibatul Creștinesc e de prețuit mai pre sus de orice pe lume.

VI

Celibatul creștinesc e printre cele șapte virtuți, cari n'ar fi existat în Paradisul pământesc, dacă adevărat omul ar fi rămas în starea de nevinovăție, în care l-a creat Dumnezeu. Aceste virtuți le număra Corneliu A-Lapide în Gen. c. II. v. 25 :) 1) Celibatul sau fecioria; 2) răbdarea; 3) pocăința; 4) muceșnicia; 5) înfrânarea carnei; 6) sărăcia și ascultarea religioasă; 7) milostivirea și pomana. Motivul e că aceste virtuți presupun urmările păcatului. E clar, că n'ar fi putut avea loc răbdarea, unde nu eră nimic de suferit; nu putea să aibă loc pocăința, unde nu eră păcatul. Deasemenea n'ar fi avut loc Celibatul în Paradisul pământesc, unde starea conjugală ar fi fost desăvârșită, întru cât carnea ar fi fost supusă duhului cu desăvârșire. „**Continentia in statu innocentiae non fuisset laudabilis.**“ (S. Thom. 1-I. q. 89, 2. 2 ad 3).

În urma păcatului însă Celibatul e de lăudat și de recomandat, căci împiedică neorânduile minții și ale inimii, cari nu se pot înlătura în starea de căsătorie din pricina patimilor neorânduite și a răsvrătirii simțurilor în contra rațiunii. Deaceea nu mai încapе îndoiala, în starea de față a omului, că merită să fie lăudat acela care, învingând dorințele neorânduite, reușește să-și păstreze senină mintea și liniștită inima, precum și celelalte binefaceri, cari sunt în legătură cu Celibatul.

Frumusețea Celibatului și foloasele neprețuite, ce izvoresc din înfrânarea patimilor sexuale, însăș mintea sănătoasă le vede și le prețuește. Deaceea tocmai la toate popoarele, chiar și păgâne, Celibatul a fost prețuit și cinstit. Astfel toți înțelepții din vechime au trăit celibi! Sinnosofiștii, brahmanii, druzii au avut în mare cinste Celibatul și curăția. Chiar sălbaticii, după cum observă Chateaubriand, socoteau curăția ca o virtute cerească.

La cei vechi preoții și preotesele trebuiau să trăiască singurateci și erau pedepsiți grozav la cea mai mică frângere a votului lor. Deaceea tocmai Vestalele necredincioase la Ro-

mani trebuiau îngropate de vii. Ființele cele mai cinstitute din mitologie erau fecioarele. Așa erau socotite: zeița Urania, protectoarea minții, și zeița Minerva, protectoarea înțelepciunii. Prietenia era reprezentată sub chipul unei copile, iar fecioria însăși era reprezentată sub chipul lunei, călătorind în spațiu pe timpul nopții. În Atena preotesele Cererii și ale Minervei, Paladine erau consacrate în același timp și cultului Zeiței și al fecioriei. Templul Minervei, Panteonul, se chema și casa Fecioarelor. În sărbătoarea Panaternelor se dădea cele mai mari onoruri fecioriei.

La Romă, Saliile erau fecioare. Titu Liviu, vorbind despre Vestale, zice, că Numa le declarase sfinte și vrednice de cinste pentru fecioria lor. Lor era încredințată păstrarea testamentelor; ele veniau la Compitaliu cu pompă regală, precedate de garde și de licitori; consulii le dădeau precedență și înaintea lor plecau mănunchiile; la circ și la spectacole Vestalele aveau un loc de cinste și împărătesele se socoteau cinstitute a se așeza lângă ele; Senatul la cererea lor suspenda hotărârile sale, iar cei osândiți erau grațiați dacă din întâmplare se întâlneau pe drumul osânzii lor cu o vestală. Ele în sfârșit erau crezute o slavă a imperiului și susținătoarele domniei romane, așa încât Tacit a trebuit să scrie: „Până când înflori cultul Vestei, înflori și Imperiul Roman, căzând acela, căzu și acesta”.

La Roma păgână Marele Pontifice primise dela Numa următoarea lege: „Ad Deos adeunto caste, pietatem adhibento; qui secus fecerit, Deus ipse vindex erit”.

Dela aceia, cari trebuiau să jertfească, se cerea aceeași înfrânare conjugală ca și la Evrei, după cum arată Huet. Deacea tocmai scria Cicerone: „Caste iubet lex adire ad Deos, animos videlicet in quos sunt omnia”.

Deaceea Tibul chema la altare pe cei curați și nevinovali: „Procul hinc, procul ite nocentes. Insontes castasque voco”; iar la intrarea templului lui Epidaur se citea această inscripție: „Esse decet sanctum, sancti qui limina templi ingreditur”.

Poeții păgâni apoi au înconjurat cu o strălucită aureolă

starea fecioriei. Ei chiamă fericită acea femeie, care nu și-a plecat capul sub jugul Venerei: **Felix quae Veneris foedera nulla colit**"; laudă jurământul unei sibile: „**et aeternium sit mihi virginitas**" (Tib. 1. 2. 21. 5), deasemenea și ruga evlavioasă a Dafnei pusă în primejdie; „**Da mihi perpetua, genitor carissime, dixit, virginitate frui, dedit hoc pater ante Deum**" (Ovid., Metam.); spun că preoții trebuie să fie curați venind la altare: „**dosta placent superis pura cum veste, et manibus puris sumitis fontis aquam**" (Tib. 1. 2. El. 1); pe preoții, cari și-au păstrat totdeauna curăția, îi așează în câmpiile fericite ale Elizeelor: „**Quique sacerdotes casti, dum vita manebat**".

Cassandra, care profetizează, e fecioară; Pitia, care dă răspunsuri, e fecioară; sunt fecioare sibilele, cari erau crezute a fi inspirate de către cer; și întregul cer politeist păgânesc e plin de fecioare, iar timpul de aur va veni în toată strălucirea lui sub ocrotirea fecioarei Astra: „**Iam redit et Virgo, redeunt saturnia regna**" (Virg. Egl. 4. 6).

Această unanimitate a secolelor a făcut deasemenea pe cel mai erotic dintre poeți, Ovidiu, să strige spre lauda fecioriei: „**Salve, o virginitas, o flos illibati splendoris**".

Această părere o aflăm la toate popoarele: la Egipteni, la Persi, la Indieni, la Greci, la Traci, la Gali, la Mexicani vechi, la Peruviani. Toți au considerat curăția ca un caracter sacru, ce nobilită pe om, îl face scump divinității și vrednic a sta în legătură cu ea. Printre cei noi înțelepți bărbați ai antichității trebuie numărați Catone și Cicerone. Cel dintâiu zice, că dacă omul ar putea trăi fără soție, ar duce pe acest pământ o viață dumnezească, (fiind păgân nu cunoștea puterea harului dumnezeesc); iar al doilea spune, că viața curată eră cea mai destoinică pentru a dobândi înțelepciunea.

După cele spuse nimenea nu va avea curajul să tăgăduască, că chiar și mintea naturală știe să prețuească marea însemnătate a fecioriei și a celibatului.

Prin urmare rămâne dovedit cu mai clară vădire, că Celibatul, privit în el însuși, este prețuit de Dumnezeu și de oameni; ba mai mult, că e o virtute cerească, e o stare îngerească de paradis, adusă pe pământ prin tăria atotputernică a harului Mântuitorului nostru, Hristos.

P. Dr. Dominic Neculăeș
franciscan

Marile izvoare de energie omenească

În epoca actuală, de muncă aprigă și intensă, când fiecare trebuie să și dea maximum de forță fizică și psihică, pentru a-și ajunge țelul în viață, este necesar a cunoaște fundamentalele sursele, din cari trebuie să se alimenteze neconștient energia omenească.

Profesorul francez Paul C. Jagot, într-o lucrare a sa de mare valoare, stabilește următoarele izvoare de energie omenească :

1) Izolarea ; 2) Meditațiunea ; 3) Obiectivitatea ; 4) Concentrarea ; 5) Auto-sugestia ; 6) Transformarea forțelor.

I. Izolarea. -- Mulți oameni foarte activi înțeleg importanța izolării din mediul ambiant, la epoci periodice. Așa bunăoară unii părăsesc birourile sau magazinele lor de Sâmbătă seara până Luni dimineața, pentru a se retrage în oarecare loc, depărtat de orice agitațiune și unde nimic nu le reamintește de afacerile zilnice.

În America, acest sistem este generalizat. Cea mai mare parte din oamenii de afaceri, din New-York, cari se frământă cu munca, în tot timpul zilei, în *Broad-way* sau *Wall Street* ; seara apucă calea unui cămin retras, la marginea New-York ului. Alții, din centrele orașelor mari, recurg la mijlocul simplu de a se scula dimineața cu o oră, două mai de vreme și a merge să se așeze liniștiți în oarecare *squar* al orașului. Din aceste exemple, deducem necesitatea ce simte omul, de a-și destinde resursele creierului său, la intervale mai scurte sau mai lungi.

În cursul unei zile, după mai multe ore de muncă încordată, fiecare simte o oboseală apăsătoare, care dispare adesea ori numai cu un sfert de oră sau jumătate, de încetare completă a oricărei activități intelectuale.

În acest scurt interval de lăsarare a activității cerebrale, deși ideile continuă a curge în conștiință necurmat, ne simim însă a nu ne opri la niciuna și în scurt timp, parvenim să nu ne gândim la nimic și astfel vacuitatea mintală rămâne întreagă.

Această stare de liniște delicioasă, pe care, prin deprindere sistematică, poți să obții, când te simți obosit, repauzează mai bine

și mai repede decât somnul cel mai profund, deoarece în timpul somnului nu se suspendă decât o parte a activității psihice.

Cu puțină obișnuință, câteva minute ajung de a se izola complet, din mediul activității, în care timp se recuceresc forțele psihice cheltuite.

Marele *Napoleon* avea cunoștință de acest procediu. Adeseori ofițerii săi îl vedeau retrăgându-se la o parte și rămânând imobil, ca și când ar fi dormit profund. După aceste clipe de reculegere manifestă instantaneu o complectă luciditate de spirit. Vigilența sa de zi și de noapte, o datorește și acestei obișnuințe metodice, de a se odihni după oboselile campaniei.

Pe lângă aceste mici popasuri de odihnă zilnică, toți în genere cari muncesc cu asiduitate, dar mai ales intelectualii, odată pe an, trebuie să caute într'un repauz mai îndelungat, izolarea din mediul obișnuit, pentru reîmprospătarea forțelor psihice. Azi, însă, în vârtejul unei vieți ultra-moderne, când plăcerile de tot felul au pus stăpânire pe suflete, puțini sunt aceia cari caută *izolarea*, pentru înălțarea sufletului în sfere mai ideale. Istoria omenirii abundă în exemple multiple, din cari se învederează că tot ce s'a creiat mare și sublim, s'a creiat în singurătate, în izolarea eului creator.

„*La solitude est le lot des esprits supérieurs*“, a zis cu drept cuvânt Schopenhauer.

II. Meditațiunea. — în meditație, căutăm noi inspirații, fie pentru profesie, fie pentru binele obștesc, sau supunem sub controlul conștiinței faptele noastre.

Când medităm, deschidem larg porțile conștiinței și lăsăm jocul liber tuturor percepțiilor venite din afară, ca și celor venite din *inconștientul* nostru.

Meditația aduce omului energii noi, căci ea transformă *velocitățile* în determinări la acțiuni utile și reunește laolaltă impresiile risipite în *sub-conștient*.

Dacă fiecare s'ar deprinde încă din copilărie, ca să aibă câteva clipe, zilnic, de meditație internă, multe greșeli repetate și păcate s'ar evita.

Să facem să defileze zilnic, în fața conștiinței noastre, toate acțiunile mari și mici din cursul unei zile.

III. Obiectivitatea este remediul sigur al oricărei nehotăriri.

De câte ori nu ne găsim în fața unei vii tentațiuni, care dându-ne o mulțumire sufletească momentană, produce mai târziu consecințe neplăcute și chiar grave.

Acest moment sufletesc este de cea mai mare importanță și numai simțul obiectivității ne salvează de a nu cedă impulsivității momentane. În viața socială, a fi obiectiv înseamnă a ține calea dreptății și a integrității.

În acest scop, să ne deprindem a ne reprezenta sub forma concretă, plastică, consecințelor logice ale fiecărui act al nostru; vom reuși a paraliza astfel majoritatea impulsurilor momentane.

IV. Concentrarea este iarăși un mare izvor de energie omească, deoarece spiritul fiind absorbit complect numai la obiectul preocupării noastre, se conchide că totul va atinge maximul de intensitate al executării.

Pentru a atinge o concentrare de spirit desăvârșită, trebuie din vreme ca cineva să facă anumite exerciții, gradate, începând cu reprezentări intelectuale simple până la cele mai complicate: exerciții cari vor dezvoltă elasticitatea spiritului, atențiunea și voința.

Plecăm bunăoară dela concentrarea mintală asupra obiectelor simple, ca să trecem la imagini mai complicate. Așezăm obiectele în față, la distanță de un metru și le studiem aspectul general. Din timp în timp, închidem ochii și ne reprezentăm mintal modelul în chestiune. Repetăm acest exercițiu stăruitor, până obținem reprezentare mintală perfectă a obiectului.

Aceste exerciții făcute metodic, ne fac să dobândim *concentrare de spirit minunată*, ceea ce va mări valoarea acțiunii noastre

V. Auto-sugestiunea. — A se autosugestionă este a-și repeta mintal o idee, în scopul ca infiltrându-se solid în creier, să domine anumite tendințe sau elemente contrarii.

Vom bunăoară să ne dezvoltăm o *anumită calitate*, după ce suntem bine clarificați asupra bunelor ei rezultate; trebuie să ne imaginăm că posedăm deja această calitate. În mod statornic, sugestionându-ne zilnic, vom fini prin a dobândi calitatea dorită.

Când vom să combatem *un defect* oarecare, să deliberăm cu cu noi înșine mai întâiu asupra consecințelor lui; apoi asupra avantajelor ce vom obține, debarasându-ne de acel defect.

Diferite prilejuri, când suntem victima defectului vizat, să fie vocale concret și puternic, astfel ca repulsiunea pentru acel defect să crească.

Există *auto-sugestiuni* constante, din cari pornesc puternice energii sufletești. Sentimentul unei bune *stări fizice*, dezvoltă optimismul, încrederea în sine, calmul, energia și ajută a fi mereu în dispoziții mintale pline de *speranță și mulțumire*.

Această auto-sugestiune a unei stări fizice aduce spiritului tot felul de *idei-forță*, ca de ex.: „*Voi ajunge să domin toate grutățile. Voi reuși pe deplin. Sunt pe calea succesului.*”

Toți timizii, șovăelnicii și deprimații să-și repete zilnic aceste fraze, cari vor lăsa în spirit o urmă durabilă. Căci, nimic nu se pierde în domeniul psihic și încercarea șovăelnică de azi, prepară energetic și victorios, *reacțiunea de mâine*.

VI. Transformarea forțelor. — Există o corelațiune strânsă de echilibru psiho-fiziologic. Marea parte a boalelor mintale se ameliorează repede, după câteva săptămâni de desintoxicație.

Psihologii moderni merg mai departe. Plecând de la principiul unității forței, ei pretind că din energia spirituală își trage origina orice forță fizică.

Turnbull, în cursul său de magnetism personal, spune că: *forță-expresie, fizică* — adică rigiditatea mușchilor, se va transforma în *forță expresiune mintală*.

A acumula energii sufletești — spune tot *Turnbull* — este a-și constitui o *baterie mintală*, adică o rezervă pentru munca fizică.

Toți agenții fizici pot fi considerați ca izvoare de energie mintală. Activând și regulând schimburile, prin hidroterapie, băi de soare, etc. și mai ales prin magnetism fiziologic; se va opera o adevărată reînviere fizică și morală, *în orisicine va pune în practică cele spuse mai sus.*¹⁾

Tatiana N. Bobancu

(1929 Educația No. 1-2)

¹⁾ Afară de izvoarele de energie arătate mai sus, adăugăm și *Rugăciunea*. Dar această afirmațiune ar merita să fie dovedită într'un articol special. O amintim totuși aici pentru ca cetitorii să întregescă teza de față! De alături mirenii talentați ca Förster și la noi Dl. Mehedinți și Dl. Bota (în *Religie și Character*) au știut să arate rolul precumpănitor al Religiei în formațiunea caracterului și a unei personalități dezvoltate armonios și pe deplin.

GALERIA VECHILOR CĂRTURARI

Iustin Popfiu.

Iustin Popfiu s'a născut în Comuna Dijir, plasa Marghita, județul Bihor la anul 1841 Noembrie 22. Studiile gimnaziale le-a făcut în Satumare, Oradea și Beiuș, după absolvirea gimnaziului s'a înscris la Facultatea de drept în Oradea, însă ne având vocațiune pentru cariera juridică, se duce la Institutul teologic „Sfânta Barbara” din Viena, unde a urmat și filozofia. Reîntors în țară la 1864 fu numit ca profesor de limba și literatura română la liceul și Academia din Oradea. A fost ca spiritual la Seminarul greco-catolic din Oradea și profesor de teologie până la 1879, când s'a retras ca paroh și protopop în Comuna Lete-Mare.

Iustin Popfiu a apărut pentru prima oară în publicitate pe la 1859 prin publicarea unor poezii patriotice în „Foaia pentru minte, inimă și literatură” din Brașov. A publicat diferite scrieri, mai cu seamă poetice, prin diferite ziare.

Ca student la seminarul teologic din Viena, a tradus împreună cu alți colegi ai săi români, renumita scriere morală religioasă „Fabiola”; iar la 1866 a redactat almanachul societății literare a tinerimei academice din Oradea sub titlul „Fenicele”.

Ca profesor Iustin Popfiu, a propus gramatica, retorica, poetica și stilistica, din manualele compuse de el. Ca preot a fost de-coarea episcopiei române greco-catolice a Oradei. A fost cel mai mare orator bisericesc.

A dezvoltat o activitate literară însemnată; dintre cari cele mai însemnate sunt:

1) Amvonul, foaie pentru elaborate din sfera elocinței sacre, anul I. Oradea 1868, anul al II-lea 1871 dela 1 Ianuarie până la 28 Februarie 1871, când s'a boinăvit rău, și a încetat de a mai apare revista; până la 1 Ianuarie, când apare din nou până la 29 Martie 1881 când a încetat cu totul.

2) Poezii și proză. Oradea 1870, în care face o privire fugitivă asupra literaturii române și lipsa unei istorii critice a literaturii române, cartea are 272 pagini.

Poeziile lui Popfiu către Români de sub Coroana ungurească au o energie care nu poate veni decât dintr'un suflet mare și credincios. Iată cum se exprimă într'una din poeziile sale „*Către Românii din Ungaria*“ în strofa a 6 a la pag. 14 :

„Nainte dar la luptă!, la lupta națională,
Români din Satu-Mare, Arad și din Bihor!
Respingeți cu virtute cercarea infernală,
Țintită spre a stinge acest străvechiu popor!.

Iar în poezia „*Plângere*“ pag. 19, strofa I., el are din însușirile unui poet revoluționar, strigă către ceruri :

„Până când eterne Doamne! Părinte!,
până când
Vom ge ne ca iloții în vechiul nost pământ,
Pământ cu sânge de martiri îngrășat?!

Iar în strofa a 6-a zice :

„Eroii libertății apus-au în mormânt,
Predat-au inimicii acest frumos pământ,
Speranțele națiunii le-au surpat.

3) Preparațiunea trupurilor morților pentru înmormântare. Studiul liturgic, publicat în „*Predicatorul Săteanului Român*“ Cursul III. 1877, Gherla Nr. 1 — 5.

4) Discursuri asupra retoricii sacre, tot în „*Predicatorul. 1877*“. Ambele aceste tratate sunt publicate sub pseudonimul I. P. Someșeanul și în „*Amvonul anul I. 1868*“.

5) O lucrare asupra baronului Vasile Pop în „*Emlék Beszéd*“ din 1875.

6) Predici pe Dumineci, tomul I de 490 pagini, cari predici le au tipărit preotul Iuliu Szabo, în Gherla 1895.

Intre manuscrisele ce au rămas după moartea sa, s'au aflat următoarele :

1) Carte de rugăciune, neterminată, numită „*Momente cerești în exilul pământesc*“. Această carte de rugăciuni cuprinde rugăciunea și sacramentul penitenței și cuminecătorei, despre sărbători și

explicarea detaliată, a ceremoniilor Sf. Liturgie după dezvoltarea lor istorică și semnul lor mistic.

Popfiu, cunoștia la perfecție limbele franceză, italiană, germană și maghiară.

Intr'un timp s'a expus cu multă tărie bărbătească, încercării de a submina edificiul constituționalismului Bisericii române greco-catolică.

A murit la 27 Martie 1882 în Leta-Mare, în etate de 41 ani și 4 luni.

Dr. Em. Elefterescu.

BCU Cluj / Central Library Cluj

Cel ce crede în Dumnezeu, nu este niciodată singur.

Chinchole

*

Religia *dă* ceiace, filozofia *numește*, adică: Unde filozofia *dă* numai *nume*, religia *dă* . . . *realitate*.

X.

◀ BULETIN LITERAR ▶

La izvorul minunat.

In amintirea iubileului de 75 de ani dela declararea ca dogmă de credință a privilegiului Tău, unic între urmașii lui Adam, de a fi fost zămlesită fără prihana păcatului strămoșesc primește, Fecioară Născătoare de Dumnezeu cu iubirea mea fiească și acest prinos al penei mele sărace.

In cătunul de sub munte, la căsuța cu doi meri
 Stă o mamă lângă-un leagăn sfâșiată de dureri,
 Și cu leagănul ce-l mișcă gând ei tot ia avânt
 Iar amarul, picuri picuri, îi tot scapă în cuvânt.
 „Mamă fără de noroc sunt ! . . . Stea ce-și pierde raza'n tină.
 Ba ce zic ? Sunt lut nemernic ce nu poate da lumină . . .
 L'am cerut de mult din ceruri — ingeras cu dalbe brațe —
 Gungurind la piept să-mi vie și de gât să mi s agațe.
 Și de dorul clipei sfinte când să mi-l simțesc la sân
 Și în dulce sărutare cu el una să rămân,
 M'am rugat cu lacrimi calde cătră Sfânta Născătoare
 Darul său deplin spre mine cu'ndurare să-l coboare . . .
 Insfârșit ca o garofă mi-a'nflorit pe brațe'n vară . . .
 Câtă fericire Doamne ! . . . Raiu în mine, raiu afară . . .
 Il priveam răpită pururi în extazul de iubire
 Și-l găseam scaldat în vrajă peste orice'nchipuire . . .
 Ochii lui de mură coaptă îmi păreau tot mai adânci
 Mări, oceane fermecate fără valuri, fără stânci.
 In cărlionții lui părerea-mi înșiră mărgăritare
 Și-i lăsă să cadă ciucuri peste fruntea lui cea mare.
 Pe obrajii lui de roză — foc de nevinovăție —
 Sărutări fierbinți ca ruga depuneam cu duioșie.
 Nici gândeam că trece ziua când eră la sânul meu
 Mă simțeam aproape-aproape de măritul Dumnezeu . . .
 Inșă . . . mamelor se dete cel mai plin și-adânc pahar

Și de fericiri nespuse . . . și de chin fără hotar . . .

Un suspin s'aude'n leagăn. De-o săgeată ascuțită
E străpunsă parcă mama. Ca vestala adormită
Lângă focu-i ce se stinge, ea tresare și se pleacă
Spre copil și'n lacrimi iarăș ochii triști i se înneacă
Il privește' ngrijorată . . . Ar voi să strige . . . însă
Vocea ei rămâne trudnic de durere cruntă'nvinsă.
Copilașu-i se topește ca o fragedă răsură
Pe vâlceleua secetoasă, de nesomn și de arsură,
Și ea, mamă-i simte viața cum se pierde'n ochii ei,
Parc'ar fi parfumul proaspăt răsfirat din flori de teiu . . .
Iar cu viața lui și dânsa simte cum se irosește . . .
Raiul său de altă dată azi îi pare o poveste . . .
E trudită.

Dar credința o'ntărește. Ea se'nchină

Și de teama ce-o cuprinde c'ar avea și ea vre'o vină,
Ca pescarul care și cată ochiurile rupte'n mrează
Grija dusă pentru dânsul ea'ndelurg o cercetează . . .
N'a fost ca nectarul dulce, dulce sânul ei de crin? . . .
Nu l'a adormit în poală sub umbrar de rozmarin? . . .
Nu l'a răsfătat în cântec ca pe-un făfrumos din lună?
Nu-i urzeà în gând palate? . . . Toate însă-a gol îi sună,
De durere uită toate și mai greu decât un munte
Gândul despărțirii triste îi stă lix acum sub frunte.
Vântul rece dela munte care duce'n vraf scăeții
I se pare gevea moartea asaltându-i crud pereții
Să-i răpească îngerașul — viața vieții ei pe lume
Și să-i șteargă cu uitarea cel mai blând și dulce nume . . .
Un abis îi pare casa ce-o cuprinde, o înghite . . .
Speriată cată'n juru-i cu privirele-aiurite.
La icoana Născătoarei se oprește-apoi cu frică
— Maică sfântă, milostivă, inima mi se despică . . .
Dar n'avu puteri să spună, ruga-i amuți pe limbă . . .
O nădejde nouă gândul și simțirea i le schimbă . . .
Cum din volbura de ape strop de spumă se ivește

Și tot crește și tot crește precum apa se mucește
 În zdrobitu-i suflet naște gândul la n'ntâmplarea sfântă
 Dela stânca Massabiellei, ce ținutul se frământă
 Șovăind să-i dea crezare. Pentru dânsa-i raza vie
 Ce-i va da cu siguranță risipita bucurie . . .
 Și cu mintea iarăș toarce povestirea minunată.
 „O copilă Bernardetta simplă și nevinovată
 A văzut pe Preacurata cufundată'n rugăciune
 Intr'o grotă. Și frumoasă! Cât nici nu se poate spune.
 Dalbă, dalbă, luminoasă, parc'ar fi venit din soare,
 Văl de nea și brâu albastru ce-i cădea pân la picioare.
 A vorbit cu ea copila de mai multe ori dearându-l,
 Iar la urmă fericită numele ei sfânt cerându-l,
 A aflat că-i Zămeslirea fără pată de păcat
 Ce-a purtat pe Făcătorul prunc în sânu-i precurat,
 Drept simbol al rodniciei în făptura-i nepătată
 Ea a scos din stânca seacă o fântână minunată.
 Apa asta va da viața pruncului. Și'n grabă mare
 Cu copilul strâns în brațe se pornește pe cărare
 Spre izvorul Preacuratei . . . Suflet amărît de mamă,
 Preacurata-și știe dorul și ți-l va lua în seamă.

I.

Sub glugi de zăpadă
 Ca morți Pirineii
 Rămân fără glas.
 Nu simt ei ce-i viața
 Nu cer dela iarnă
 Un timp de popas.

II.

Invăluie brazii
 Și crud îi mucește
 Sălbatecul vânt,
 Și frântele varfuri
 În pocnet sinistru
 Rămân la pământ.

III.

Un urlet sălbatec
 Ce crește s'ascute
 În muche de stânci,
 Turbat înfioară
 Și chinue'n cale
 Prăpăstii adânci.

IV

E semnul de-alarmă
 Ce iarna îl scoate
 Din pieptu-i de ger,
 Iși vede, tirana,
 Zdrobită d soare
 Cătușa-i de fer.

V

A Gavului ape
 Simțit-au sărutul
 De raze de foc
 Și'n goană la vale
 Prin spartele diguri
 Iși cată un loc.

VI

Le chiamă departe
 Duios primăvara
 Din vesele zări
 Și ele din valuri
 Doinind bucurie
 Zoresc către mări.

Ca o arătare mama se afundă'n crângul scund.
 Pruncul său abia răsufă, reși fiorii îl pătrund . . .
 Iat-o. A ajuns. Sărmana!· Lacrimile-i curg șiroaie
 Și în rugă arzătoare, ea genunchii și-i îndoaie
 Rupe-apoi cu pumnul gheața de pe-a apei față clară
 Și cufundă'n ea copilul și durerea ei amară.
 Tipăt lung . . . o svârcolire . . . si minune, da minune!
 Pruncul ochii și-i deschide și cu ei vorbește, spune
 Că din mila Preacuratei el e viu, e sănătos . . .
 Mama lui din apă-l scoate. Il privește lung, duios
 Il sărută, îl sărută și la sânu-i cald îl strânge
 Li surăde, îl desmeardă și de fericire plânge.
 Iar în gândul ei șoptește: Născătoare fii mărită.
 Ai fost mamă și fecioară . . . eu . . . sunt mamă fericită . . .

M. I.

franciscan rom. unit

Apărarea Occidentului.

(Spicuri din H. Massis).

Civilizațiunea occidentală (și deci destinul omului civilizat), e amenințată de cătră primejdia reală a *Asiatismului* ajutat de bolșevism. Tocmai când *progresele* tehnice se făleau că vor realiza unitatea omenirii, tocmai atunci se produce cea mai radicală ruptură de echilibru. „Genul uman e mai puțin unit decât sub *Titus*, când toate rasele civilizate se grupau sub aceleași *fascii*, e mai puțin unificat decât în timpul *sf. Ludovic*, când toate rasele creștine erau federate sub tiara papală“.

Deoarece Materia fiind esențial putere de desbinare și oamenii comunicând numai în ceva spiritual, iată cum ușurința comunicațiilor materiale (care avea de scop *uniunea sufletelor*, după ideologia democratică), a putut *uniformiza* lumea dar nu a o *uni*.

Naționalități particulariste și exclusiviste, ca tot atâtea schisme se ciocnesc cu concepțiuni dușmane și cu pretenția, fiecare de-a robi esența însăși a spiritului. Inșă chiar spiritul e crud rănit, corupt de progresul mecanic al teoriilor false. Unitatea europeană, desfăcută spiritualicește, dela *Reformă* încoace, a fost frântă *fizicește* în 1914. Marea desbinare din occident, săvârșită politicește de cătră *Revoluție*, numai acum a dat toată otrava sa mortală. chiar monopolizată de fiecare în favoarea sa, civilizația modernă apare în fața lumii ca o învinsă.

Lupta pentru apărarea țării sau independența politică n'a părut ca motiv suficient de războiu; s'a început un războiu de idei care n'a sfârșit cu războiul armelor și cari va fi mult mai lung și strașnic. Ideile puse în circulare, nu mai sunt în puterea noastră și tot se vor bate pentru rușinea noastră. In așa fel încât *Extremul Orient* a schimbat mai mult (*impotriva* spiritului și civilizațiunei europene), în zece ani, decât în zece veacuri.

Mongoli, Chinezi, Indieni, Kemaliști, Asia întreagă, odinioară supusă, s'a făcut ostilă, dușmănoasă și e aproape gata la lupta efectivă. Asia întreagă știe *falimentul* civilizației occidentale și logic vor merge dela emancipare la dușmănie. Asiatismul va incerca să disocieze personalitatea, unitatea, stabilitatea, autoritatea cari sunt ca

idei *armatura* societății noastre occidentale. Asiatismul va încerca să le înlocuiască prin un *ascetism* nedefinit, echivoc și dizolvant, nimicitor al personalității.

* * *

Întâia aliată a asiaticismului e *Germania*, a cărei spirit veșnic șovăiește între mistica orientală și latinitate, și care pare ridicată ca o protestare permanentă împotriva *ideii latine* și *romane*. De aceea s'au bucurat germanii militanți când au văzut pe *DI. Herriot* combătând programul învățământului *clasic* și conservator tradiționalist (produs și readus în învățământul francez de *DI. L. Bérard*). Germania care n'are o cultură *omogenă*, caută să desbine unitatea noastră și, în inițiativa lui *Herriot*, ea vede emanciparea geniului francez de ideea latină a civilizației. Tot din motivul acesta, opun spirit *celtic* spiritului latin.

Romancierul *Th. Mann*, acum așa de cunoscut, a scris în 1925 (vorbind despre spiritul germanic și viitorul său între mistica slavonă și latinitatea), pagini adânc mișcătoare despre *prăbușirea* totală a idealului material germanic și a tuturor speranțelor sale. Și Germania făcu ideologia culturii germano-latina *responsabilă* de zdrobirea lor totală. De atunci s'a întors către Asia, așteptând din rășărit dacă nu un nou *Messias*, cel puțin o *nouă Evanghelie* pentru a birui. Ce aberațiune rușinoasă motivată numai dintr'o trufie dezluzionată! Și chemările lui *Keyserling*, pentru răscoala *individului* împotriva ordinului european care nu-i convine. sunt justificările părerilor lui *Goethe* „Individualismul germanic egoist și radical a început cu Reforma.”

Câteva luni înainte de a fi asasinat *Walter Rathenau* spunea; „*Soarele apune peste Europa* . . . tot mai mult suntem siliți să ne uităm către Asia. Pentru noi germanii, e chestiune de viață sau de moarte.”

A. M.

CRONICA LUNARĂ

Răboj

Made în Curentul.

Gestul de marinositate și de mare însemnătate morală al Papei Piu XI, știgmatizând persecuțiunile religioase în Rusia, care gest a fost repetat de întregul univers, Dl Vinea, n'a găsit decât un epitet cu care să-l caracterizeze: **ridicol**.

Dela înalta treaptă a ziaristiceii, Dl Vinea crezut de nu mai puțin înaltă a lui datorie, față de opiniunea noastră publică, și față de istorie, să se pronunțe cum s'a pronunțat. Vinea locutus est causa finita!

De nu s'ar fi solidarizat **Curentul** cu colaboratorul său, nici n'am fi ridicat glasul: disprețul și nebăgarea în seamă fiind —, socotesc —, cel mai adecvat răspuns care cădea să se facă divagărilor acestui personaj. Dar **Curentul** nu e oarecare tribună.

Apoi atragem atenția Dlui Pamfil Șeicar, asupra felului cum colaboratorul său își împlinește datorie de critic. El ne lasă să credem că fraza pe care o pune cu dinadinsul în paranteză, ar fi extrasă chiar din textul scrisoarei papale.

Mentez, mentez, zicea Voltaire, il en restera toujours quelque chose.

Made în Curentul. copyright 1930, 2 Martie by Ion. Vinea. Atât.

Senex.

|| CĂRȚI ȘI REVISTE ||

Dorin Popesco: *Le culte d'Isis et de Sérapis en Dacie.* format octav. 45 pagini, editura Gamber Paris. 1928.

Dorin Popescu este unul dintre acei puțini „Adscripti chate-drae” pentru cari meseria de profesor nu este o sarcină ci o plăcere. Urmarea acestei predispoziții Dorin Popescu activ prin excelență mai ales luând în considerare și pilduirile pe cari le-a avut înaintea sa: Pârvan și Iorga, profesorii lui.

Noi cunoaștem puțin din trecutul acestei Dacii fericite pe cari ni-o revendicăm în cele din urmă, în virtutea peceții pe care ia imprimat o stăpânirea romană. Lumea romană cu aranjamentul ei spiritual, cu acea multitudine de locuitori ai câmpurilor Elisee și ai Hadesului, a fost substratul pe care, peste-câteva secole, noi, popor tânăr (încreștinat sau creștin din leagăn cine ar putea să o precizeze?) a trebuit să ne consolidăm credința, datina și superstiția noastră.

Creștinismul, căruia i-a fost asigurată izbânda, asupra păgânismului, în ordinea psihologică, nu este altceva de cât abdicarea politheismului precis, explicabil și unitar. Dumnezeilor păgâni cari evoluau („Ily avait à ce moment deux Isis: l'ancienne, la vraie, à laquelle les Ptolémées et plus tard les empereurs élevèrent des

temples suivant les formes et les rites antiques, et aussi la nouvelle par des combinaisons ingénieuses.”) și cari erau la modă după capriciile unui împărat sau împărătese, a trebuit să le urmeze în ordinea normală a lucrurilor, o tendință centralistă căci Zeii limitați la anumite perfecțiuni și dotați de o altă parte cu o serie de slăbiciuni (pe cari muritorii de rând adeseori le înfrâneau) începeau să fie uitați, apărând alții în loc (fie creații originale, fie împrumutați dela alte popoare) mai complecși și mai universali. Acest syncretism a transformat Roma politică într'o metropolă spirituală a nouilor orientări cari au perturbat gândirea transcendentă a lumii greco-romane înainte cu câteva secole de la venirea lui Hristos.

Cultul lui Isis și a lui Serapis a constatat syncretismul. Numeroasele atributive cari le aveau aceste zeități le-a ridicat pe planul întâi al conștiinței păgâne. Impărații Hadrian, Commod, Septimiu Sever, Helagabal, Alexandru Sever erau fideliile lor și precum concludă Toutain (între părerile căruia și ale lui Cumont se interpoiază Dorin Popescu) contactul frequent cu cercurile din anturajul împăratului. Era în vigoare cel mai autentic cuius regio eius religio.

Acești înalți demnitari, comer-

cianții și soldații originari din orient au fost aceia cari au adus și în Dacia cultul lui Isis și a lui Serapis. Numeroase stele funerare, votive etc. Ca Potaisa, Sarmiseghetuza, Romule, Branisca, Miția ne-a rămas drept dovezile acestei credințe.

În ce măsură a pătruns acest cult în marele mase ale poporului este întrebarea care ne interesează și pe noi mai de aproape (poate că în felul acesta ne-am putea explica unele reminiscențe barbare ale datinilor și superstițiilor poporului nostru) și la care Toutain răspunde într'un fel iar Coumont în alt fel.

Dl. Popescu Dorin a condus săpăturile dela Lechința de Mureș din încredințarea lui Vasile Pârvan, Asupra rezultatelor acestor lucrări el a publicat un voluminos raport în revista Dacia, alui Pârvan. sub titlul „Fouilles de Lichința de Mureș”. Rezultatele au fost interesante iar munca depusă de dl. Popescu ne îndreptățește, ca îndatăce o revenire la vechile sale preocupări va fi posibilă, să așteptăm noi comunicări, noi cercetări, îmbogățind astfel știința românească cu noi arme pentru apărarea drepturilor noastre la acest pământ daco-roman.

I. S. S.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*

Minciuna și furtul sunt viții înrudite.

Erasmus

*

Religiunea este cea mai frumoasă poezie a sufletului.

Hellenald

Cele două Rome

Un Dialog din Vechime!

Aproape douăsprezece ani după moartea lui Isus Hristos, al treilea an a împărăției lui Caligula, și al patruzecilea a erei comune, un strein, cu fața palidă și cu barba încrețită, îmbrăcat cu o haină și-o manta uzate în timpul călătoriei, desculț, se odihnea, în mijlocul însoțitorilor săi, aproape de una din porțile dinspre miază zi ale Romei. Dinspre poarta de unde era așezat, el zări pe vârful Capitoliului templul lui Iupiter, care stăpânea pe atunci nu numai marele oraș ci întreaga lume. În timp ce el medita asupra celor ce-i vedeau ochii, unul dintr-acei căutători de știri cari doriau a întreba pe cei sosiți, s'apropie de el, și următorul dialog se țesu între ei :

Păgânul. — Străine, aș putea ști ce afacere te împinse spre Roma? Probabil voiu fi în stare a-ți aduce vr'un serviciu.

Sf. Petru. — Vin să vestesc pe Dumnezeu cel necunoscut, și cu cultul lui să înlocuiesc pe acela al zeilor.

Păg. — Așa! dar iată ceva de tot nou, și crede-mă voiu avea o mare plăcere de-a povesti prietenilor mei din For. Înainte de toate spune-mi de unde vii: din ce țară ești?

Petru. — Aparțin unei rase de oameni pe care voi o urâți, pe care voi o disprețuiți; și care a fost gonită din Roma; însă li-s'a permis de-a reveni.

Compatrioții mei după cum mi-s'a spus, nu locuiesc de parte de aici, sunt dealungul Tibrului; cât despre mine sunt evreu.

Păg. — Probabil ești om cu vază într'ai tăi ce?

Petru. — Uite acești bieți pescari cari stau colo, pe țărmul fluviului aproape de noi; am aceeași meserie ca și ei, ș'am petrecut o bună parte din viață prinzând pești dintr'un lac din țara mea; și cârpindu-mi mrejele pentru a-mi câștiga pâinea; așadar, n'am nici aur, nici argint.

Păg. — Bine, dar de când ai părăsit această meserie, ne-greșit te-ai îndeletnicit cu învățătura minții, ai frecventat școa-

lele filosofilor și ale retorilor; îți dai tu seamă despre elocvența ta?

Petru. — Nu sunt om cu învățătură.

Păg. — Până aci nu văd nimic mângăitor pentru întreprinderea ta. Trebuie deci că cultul acestui Dumnezeu despre care vorbești să fie foarte atrăgător prin el însuși, pentru a putea fi vrednic înfățișat de tot sprijinul?

Petru. — Dumnezeul despre care îți vorbesc a murit în groaznic chin, pe-o cruce, între doi tâlhari.

Păg. — Și ce vrei tu să ne vestești din partea unui Dumnezeu așa de straniu?

Petru. — O doctrină care pare o nebunie oamenilor superbi și desfrânați, și care distruge toate vițiile cărora acest oraș le-a ridicat temple.

Păg. — Ce! tu pretinzi să stabilești această doctrină în Roma și înfățișat în ce țară?

Petru. — Peste tot pământul.

Păg. — Și peotr'un timp îndelungat?

Petru. — Pentru toate veacurile.

Păg. — Pe Iupiter! și ai de gând să întreprinzi o așa greutate; dar mai întâi eu cred că va trebui să începi a-ți câștiga protectori puternici, pentru a nu fi închis chiar dela început; însă eu nu-mi pot închipui ca tu să poți socoti vr'odată Cezarii, bogații, ori filosofii printre amicii tăi?

Petru. — Bogaților, le voi spune să se lapede de bogăția lor; filosofilor, le voi fermeca mintea sub stăpânirea credinții: Cezarii, vor fi destituiți și se vor supune Papei.

Păg. — Prin urmare tu prevezi că în loc de a se declara pentru tine, ei se vor întoarce contra ta, și a învățăceilor tăi, dacă așa ai de gând să faci. Ce ve-ți face voi atunci?

Petru. — Vom muri.

Păg. — De fapt, aceasta este ceea ce pare mai adevărat dintre toate cele ce mi-ai povestit. Străine, îți mulțumesc, m'ai distras așa de bine. Acum mi-e destul; te voi asculta cu altă ocazie. Adio. — Sărman nebun!

Și totuși sărmanul nebun și-a realizat întreprinderea sa: imperiața metropolă a lumii romane nu mai există crucea do-

minează Capitoliul. Hristos ca și biruitor îi stăpânește, și ca și stăpân le poruncește:

Regnat, vincit, imperat.

Ceeace Cicero prezicea despre o lege vecinică care va trebui să întrunească toate neamurile și să dureze până la sfârșitul lumii, s'a împlinit: *Non erit alia lex Romae, alia Athenis, alia nunc, alia posthac.* Popoarele trebuiesc să se supună, dacă voiesc să trăiască și să găsească fericirea. Răscoala trage asupra lor anarhie, rușine, înjosire și singurătate. *Gens et regnum quod non servierit tibi, peribit, et gentes solitudine vastabuntur.* Pentru ca cineva să se convingă, n'are decât să privească globul și izioria.

Gerbet (Ghy. Ș.)

Ascultă tu, nevoiașule: ce-ți lipsește dacă ai pe Dumnezeu?

Ascultă tu, bogatule: ce ai dacă n'ai pe Dumnezeu?

Sf. Augustin

*

Lucru admirabil: religia creștină, care nu pare a avea alt obiect decât fericirea dintr'o altă viață, ni-o dă și ntr'aceasta de acum.

(Montesquieu)

VIATA RELIGIOASA

Biserica ortodoxă din Rusia sovietică.

Organizația centrală și supremă a bisericii autocefale ruse a fost patriarhatul din Moscova înființat în anul 1589 și desființat de Petru cel Mare la 1721. Înființat în urma declinului autorității patriarhatului din Constantinopol, patriarhatul dela Moscova marca în același timp deplasarea vieții politice și religioase din vechiul imperiu rusesc spre metropole care în imaginea pravoslavică lua dimensiunile unei a treia Romă. Cel mai vrednic reprezentat al acestei patriarhii a fost Nichon, patriarh dela 1652 la 1666, care a voit să reformeze unele fecte și uzanțe liturgice unificându-le cu practica bizantină. Atașat habotnic la tradițiile sale și la limba slavonă veche a liturgiei, poporul rus a protestat. Aceasta o fost originea schismei (rascol) vechilor credincioși (starovery), cunoscută sub numele de Ras-kolniks (schismatic). Petru cel mare a desființat patriarhatul înlocuindu-l cu un sfânt sinod asistat de un procuror imperial. Detronarea țarilor (1917) a permis reinființare patriarhatului, încredințat în cele din urmă metropolitului Moscovei. I. P. S. S. Tykhon.

Tykhon la început are o ținută ostilă în față cu Sovietele, din aceste motive aceștia îl persecută, luptând în același timp contra unității ortodoxe panruse. La anul 1921 un călugăr bătrân Heliodor, din Tsarytsiue, fu consacrat de către doi prelați antipatriarh al *bisericii naționale roșii*. Ea pare că a fost înlocuită, abia după un an de existență, de către *biserica vie* întemeiată de către popa Krasnitsky. La rândul său metropolitul Antoniu organizează o nouă biserică pe care o numim, *biserica reînviată* înrolându-și între adepți o mare parte dintre aceia cari urmăresc învățăturile lui Antoniu Krasnitsky. În scurtă vreme apărură bisericile cari se întitulară; *biserica liberă a muncitorilor, biserică veche apostolică iar biserică națională ucrainică se declară autocefală desbinându-se chiar dela început în fracțiunile dela Kiew și dela Kharkov.*

Protestantismul a făcut progrese însemnate în Rusia, dela revoluție încoace. În centrul spiritual atât de important cum este Kievul, calvinismul, cu unele învățături ale lui a modificat dogma ortodoxă.

Exodul considerabil al rușilor atașați vechiului regim politic și religios a determinat întemeierea unui sinod independent rusesc la Karlovici în Iugoslavia. Rușii refugiați și adăpostiți în diferite țări occidentale se organizează sub administrarea metropolitului refugiat Euloghiu. Când după moartea lui Tykhon (aprilie 1925) mitropolitul Sergiu deveni custode al patriarhiei, șefii eclesiastici ai rușilor expatriați au refuzat să i se supună din cauza obedienței sale (de altfel *relative* căci el a fost de mai multe ori întemnițat de către agenți Cekei) față cu regimul bolșevic.

În vara anului 1927 bolșevicii păreau înclinați a încheia o pace cu biserica, susținându-l pe Sergiu și sinodul lui compus din 7 metropoliți. Sergiu la rândul său, într'un manifest datat din 27 Iulie 1927, drept recunoștință, a condamnat pe visatorii unui viitor regim monarhic în Rusia. Din aceste motive „*taristă*“, cari în marea lor majoritate sunt înafară de Rusia, s'au organizat independent.

Dar desbinarea nu se opri aci. O nouă biserică desbrăcată de archaismul ortodox și în același timp independentă de înrăuriri sovietice luă ființă, după moartea lui Tykhon. Șeful ei era profesorul de apologetică Vedenski. Cu toate că era căsătorit Vedenski ajunse episcop, în virtutea hotărârii soborului al douălea panrus (1923) care a dispensat dela celibat și înaltul cler. În scurtă vreme Vedenski episcopul ajunse mitropolit al Moscovei. În Octomvrie 1925 el convocă al treilea sobor panrus și puse bazele *bisericii sinodale* cu tendințe protestante. Această nouă biserică, în plină ascensiune, în anul 1926, a trebuit să cedeze în fața autenticei biserici ortodoxe, numită după patriarhul Tykon *biserica tykhoniană*. În primăvara anului 1927, cu toate acestea biserica sinodală mai avea la Leningrad 36 biserici față cu 116 tykhoniene și 2 ale bisericii vii. Ea este încă susținută de metropoliți, mai mult chiar de cât vechea și originala biserică ortodoxă. Iată într'o scurtă expunere frământările și luptele interne cari destrămă puernica ortodoxie rusească de odinioară.

Ion Sălăgianu

(După André Paul: *L'unité chrétienne.*)

DOCUMENTAȚIE

Mărturisirile Sf. Augustin.

Cartea a doua.*)

Trad. de I. Georgescu și Ioachim Dăianu

Incepe o nouă vârstă și își amintește de junia sa, adică de anul al 16-lea al vieții sale, pe care l-a petrecut în casa părintească, întrerupându-și învățătura și lăsându-se cu totul în voia patimilor și a tovrășiilor rele. Cu mare durere și asprime se judecă pentru un furt săvârșit în acest timp cu soții săi.

CAP. I.

Își aduce aminte de păcatele tinerețelor sale.

Vreau să mă gândesc la uriciunile ce am săvârșit și la stricăciunile trupești ale sufletului meu, nu ca să mă desfățez întru ele, ci ca să Te iubesc pe Tine, Dumnezeu meu. O fac aceasta, pentru că țin la dragostea Ta; îmi aduc aminte cu toată amărăciunea cugetului de căile mele cele rele, ca să simt dulceața Ta, dulceață neînșelătoare, dulceață fericită și sigură. Tu singur mă aduni din mulțimea de lucruri în care m'am fărâmițat, îndepărtându-mă de Tine, unitatea cea mai înaltă, și pierzându-mă în multe deșertăciuni. Când eram june, s'a aprins în mine pofta de a mă sătura de plăcerile iadului și am îndrăznit să mă sălbătesc prin felurite legături de dragoste josnică. Frumusețea mea s'a veștejit și putrejiune m'am făcut înaintea ochilor Tăi, plăcându-mi mie și dorind să plac oamenilor.

CAP. II.

Anul al 16-lea al vieții sale l-a petrecut în pofte trupești.

Ce mă desfăta atunci, decât să iubesc și să fiu iubit? Dar nu mă mulțumia apropierea sufletului de alt suflet, luminoasa îm-

*) Suntem fericiți că putem pune sub ochii cetitorilor noștri câteva capitole din cea mai mișcătoare autobiografie a literaturii universale: Mărturisirile Sf. Augustin în traducerea românească a d-lor Georgescu și Dăianu, traducere care în cuiând e gata de tipar.

părăție a prieteniei ; neguri se ridicau din mocirla poftelor mele trupești și din clocotul juniei mele cari înnorau și întunecau inima, mea ca să nu pot deosebi iubirea cea curată de dragostea cea păcătoasă. Amândouă se amestecau și clocoteau în mine, târau slaba mea ființă în prăpastia poftelor și o înnecau în vârtoarea fărădelegilor. Se înstăpânise mânia Ta asupra mea și eu nu-mi dădeam seama. Ca pedeapsă pentru trufia sufletului meu, eram surd la glasul chemării Tale de sgomotul lanțului pierii mele ; mă îndepărtam de Tine și Tu mă lăsași ; mă aruncam în valurile spurcăciunilor, mă zoliam, mă sleiam, clocoteam și Tu tăceai. O întârziata mea bucurie ! Tăceai atunci și eu mă duceam tot mai departe de Tine în acele multe, prea multe și sterpe sămănături de dureri, cu trufașa încăpăținare și oboseală plină de neastâmpăr.

Cum nu mi-am stăpânit ticăloșia și n'am întrebuințat cu folos frumuseța trecătoare a veșnicilor schimbări, punând o țintă farmeceilor ei, ca valurile vârstei mele să fi spumegat spre malul căsătoriei, dacă n'au putut rămânea liniștite, mulțumindu-se cu zămisirea copiilor cum poruncește legea Ta, Doamne, cari dai urmași ființei noastre muritoare și ești în stare să îmblânzești cu mâna Ta cea dulce spinii cei necunoscuți în raiul Tău ? Căci nu e departe de noi puterea bunătății Tale, nici când noi cu răutate ne depărtăm de Tine. Mai cu băgare de seamă aș fi primit cuvântul ce răsună din norii înălțimei Tale : *Insă necaz în trup vor avea unii ca aceștia. Iară eu vă cruț ; și Bine este omului de muiere să nu se atingă : Cel neînsurat grijește de ale Domnului ; iară cel însurat grijește de ale lumii, cum să placă muierei.* Dacă aș fi ascultat mai cu băgare de seamă aceste cuvinte și dacă, de dragul împărăției cerești, m'aș fi desfăcut de toate cele lumești, mai fericit aș aștepta îmbrățișările Tale.

Dar ticălosul de mine m'am înfierbântat și, urmând năvala patimilor mele, Te-am părăsit pe Tine ; am călcat toate poruncile Tale. Dar n'am scăpat de pedepsele Tale. Cine poate să scape dintre muritori ? Mă însoțea pretutindeni mânia Ta milostivă, presărând peste toate plăcerile mele neiertate disgustul amar, ca să caut plăceri fără disgust. Dar unde se găsesc aceste, afară de Tine Doamne, cari faci din durere porunca Ta ; care ne lovești ca să ne tămăduiești ; care ne omori ca să nu murim fără de Tine, viața noa-

stră. Unde eram și cât mă înstrăinasem de plăcerile casei în anul al 16-lea al vieții mele truțești, când s'a înstăpănit cu tirănie asupra mea pofța cea trupească și eu m'am dat legat ei cu mâinile amândouă, lucru îngăduit de oameni, spre rușinea lor, dar oprit cu asprime de poruncile Tale ? Ai mei n'au avut de grijă să mă scape de peire căsătorindu-mă ; grija lor a fost să învăț a face cuvântări cât mai bune și să înduplec pe alți cu puterea cuvântului.

CAP. III.

Călătorii pentru învățătură. Gândul părinților.

În acel an, anume, mi-am intrerupt învățătura, fiind chemat acasă din Madaura, orașul vecin, în care începusem să învăț științele și meșteșugul retoricesc. Tatăl meu, un smerit cetățean din Thagasta, potrivit mai mult cu ambiția decât cu puterile sale, strângea bani să mă trimită mai departe la Carthagena. Cui povestesc acestea ? Nu Ție, Dumnezeul meu, nu Ție, ci neamului meu, neamului omenesc povestesc acestea, ori cât de puțini ar da peste scrisul acesta al meu. Și pentru ce ? Pentru că eu și cel ce va citi acestea să ne gândim, din ce adâncime trebuie să strigăm către Tine. Căci ce e mai aproape decât urechea Ta, dacă inima se spovedește și viața e potrivită credinței ? Cine nu acoperia cu laude pe Tatăl meu că cheltuiește, mai mult decât îi îngăduie mijloacele orice ar fi trebuincios, pentru a-și crește fiul în așa mare depărtare ? Mulți cetățeni, cu mult mai bogați, nu aveau atâta grije pentru copiii lor. Dar tatăl meu nu-și bătea capul, dacă, odată cu vârsta, cresc și înaintea Ta, nici dacă eram curat, ci numai să fac cuvântări înflorite, chiar dacă inima mea, ogorul Tău, Dumnezeul meu, care ești singurul adevărat și bunul ei stăpân, era o paragină.

Când, din nevoi familiare, m'am lăsat de învățătură în anul acela al 16-lea al vieții mele și aveam răgaz, stând la părinți, mi-au crescut buruenile plăcerilor truțești, și nu era mână care să le plivească. Ba, când tatăl meu m'a văzut în baie, cum mă desvolt în toată puterea nestăpănită a tinereții, bucurându-se i-a spus ma mea cași când înainte și-ar fi văzut nepoți. — bucuria beției în care lumea aceasta își uită de Tine, ziditorul ei, și, în loc să Te iubească pe Tine, iubește zidirea Ta, beată de vinul nevăzut al voinței sale stricate și pornite spre prăpăstii. Dar Tu începuși să-Ți zidești

biserica Ta în sânul mamei mele și să-Ți întemeiezi locașul în sufletul ei. Tatăl meu era numai catechumen, și aceasta nu de mult. Evlavioasă cum era, ea s'a cutremurat de spaimă și de grijă ; pentru că, deși nu eram creștin s'a temut să nu apuc cărările întortochiate ale celor ce-și întorc spatele, nu fața lor cătră Tine.

Vai de mine ! să îndrăznesc a spune că ai tăcut Tu, Dumnezeuul meu, când mă depărtam tot mai mult de Tine ? În adevăr ai tăcut ? Dar ale cui, dacă nu ale Tale, erau cuvintele ce-mi cântau la ureche, prin mama mea, roaba Ta credincioasă ? Dar nici unul nu mi-a intrat în inimă ca să-l ascult. Ea voia, și îmi aduc aminte, cum mi-a spus între patru ochi și cu tot dinadinsul, să nu curvesc și mai cu seamă să nu stric casa altora. Dar acestea mi se păreau îndemnuri muerești, de care mi-era rușine să ascult. Ele erau, însă, ale Tale, și nu-mi dam seama. Eu credeam că Tu taci și ea singură îmi vorbește. Prin ea Tu îți spuneai cuvântul, pe cari eu, fiul ei, fiul roabei Tale, robul Tău îl nesocoteam. Dar nu-mi dam seama. Cu atâta orbie mergeam în prăpastie, încât între cei de o vârstă cu mine, pe cari îi auzeam că se făleau cu păcatele lor, și cu cât erau mai urâte, cu atât mai mult se făleau, îmi era rușine că nu sunt așa de stricat ca ei ; și voiam să păcătoiesc nu numai de dragul păcatului, ci și ca să fiu laudat. Ce e mai vrednic de ocară decât năravul rău ? Eu, ca să nu fiu ocărat de tovarășii cei răi, mă făceam mai afurisit și, dacă nu puteam ținea pas cu ei în stricăciune, mințeam că am făcut ce nu făcusem ca să nu par ticălos, fiindcă eram nevinovat, și nemernic, fiindcă eram curat.

Iată cu ce tovarăși umblam pe drumurile Babilonului, și cum mă bălăciam în mocirla lui, ca în alifii și mirodenii scumpe. În inimă m'a călcat dușmanul cei nevăzut, ca să mă lipesc de el mai cu tărie și mă amăgia, fiindcă voiam și eu. Mama mea, însă, deși nedumerită, a fugit din mijlocul Babilonului, îndemnându-mă să trăiesc curat. Ceeace a auzit dela bărbatul ei și a știut că e pricina stricăciunii mele de acum și a primejdiilor pentru viitor, n'a putut s'o înfrâne între marginile căsătoriei, dacă nu s'o stârpească cu totul. Nu s'a îngrijit fiindcă s'a temut să nu-mi fie nevasta o piedică ; nu pentru viața viitoare ce ea o aștepta dela mila Ta, ci pentru învățătura mea, pe care amândoi părinții tare doreau s'o dobândesc, Tatăl meu nu se gândia aproape de loc la Tine, dar hrănea nădejdi

deșarte despre mine. Mama mea socotia că învățatura nu numai nu-mi va fi spre stricăciune, ci-mi va fi de oarecare folos pentru a Te dobândi pe Tine. Așa era, după cât îmi pot aduce aminte, felul de cugetare al părinților mei. Mi s'a dat frâu liber să mă joc, fără să am vre'o stăpânire cât de blândă, risipindu-mă în felurite plăceri, și de pretutindeni se ridica o ceață, Dumnezeuul meu, cari acoperea limpezimea adevărului Tău, și ca din apă creștea răutatea mea.

CAP. IV.

Hoția săvârșită cu câțiva tovarăși.

De bună seamă, Doamne, legea Ta pedepsește hoția, și legea Ta e scrisă în inimile oamenilor așa fel, încât răutatea n'o poate șterge. Căci unde e hoțul care să îngăduie hoția? N'o îngăduie cel bogat nici celui silit de nevoie. Și eu totuș, neimpins de nici o lipsă sau nevoie, am voit să fur și am furat, din greață pentru dreptate și poftă pentru fărădelege. Am furat ce aveam cu prisosință, și cu mult mai bun; nic nu voiam să mă desfățez de însuși lucrul furat, ci de furtisag și de păcat. Lângă via noastră era un păr încărcat de roade. Perele nu erau nici frumoase, nici gustoase. Pentru a-l scutura și a-l bate, am plecat câțiva juni netrebnici noaptea târziu când ieșirăm, după obiceiul nostru păcătos, dela joc; ne-am dus de acolo încărcăți peste măsură, nu ca să le mâncăm — abia am mâncat ceva —, ci ca să le aruncăm la porci; numai ca să ne desfățăm că am săvârșit ce era oprit. Iată inima mea, Dumnezeule iată inima mea, de care Ți-a fost milă, când era în adâncul prăpastiei. Mărturisească-Ți acum inima mea, ce voiam, când păcătuiam fără nici un temei; singurul temei al păcatului meu era răutatea. Era urâtă și o iubiam; îmi plăcea să pier; îmi plăcea păcatul; nu lucrul, de dragul căruia păcătuiam, ci păcatul însuși. Sufletul meu josnic s'a rupt de Ția Ta, spre pierirea lui, dorind nu oarecari lucruri rușinoase, ci rușinea însăși.

CAP. V.

Nimeni nu păcătuiește fără pricină.

Este desfățare în frumusețea trupească, cași în aur, în argint și în toate. Pentru pipăit potrivirea cărnii face mai mult. Și celelalte simțuri au oarecari legături după rostul lor. Cînstea lumii, puterea

dea stăpâni și de a întrece pe alții își au farmecul lor ; de aici pofta de a le avea. Totuși în dobândirea acestora nu trebuie să ne înstrăinăm de Tine Doamne, nici să ne abatem dela legea Ta. Și viața noastră pe acest pământ își are farmecul ei pentru o măsură oarecare de frumuseță și de potrivire cu frumusețile pământesti. E plăcută și prietenia, care leagă într'o unire mai multe suflete. Pentru acestea, și altele ca acestea, se săvârșesc păcatele, alipindu-se omul de ele cu tot sufletul său și părăsind pe cele bune și mai desăvârșite ; pe Tine, Doamne, Dumnezeu nostru, adevărul Tău și legea Ta. Își au și cele lumești desfătarea lor, dar nu ca Tine, Dumnezeul meu care le-ai făcut toate ; întru Tine se desfătează cel drept și Tu ești mângâierea celor curați la inimă.

Când e vorba de o fărădelege, întrebăm numai decât, din ce pricină s'a făcut ? Căci nu putem crede ca cineva s'o fi făcut fără să fi dorit ori fără să se fi temut că va pierde bunătățile acelea pe care le-am numit trecătoare. Sunt frumoase și fermecătoare aceste bunătăți ; deși în asemănare cu cele fericitoare de mai sus, sunt fără preț și de nimic. Cineva a ucis un om. Pentru ce ? Poate, pentru că l-a pofit nevasta ori averea, ori pentru că a voit să aibă cu ce trăi din prada lui, ori s'a temut să nu-i facă acela vre-o stricăciune, ori a voit să-și răsbune. Să fi făcut omorul fără nicio pricină, numai de dragul omorului ? Cine s'o creadă ? Istoria vorbește, ce e drept, despre un om nebun și peste măsură de crud, care a fost rău și crud aproape fără de nici o pricină, dar, pentru înțelegere, adaugă : „ca deinea să nu-i moleșască nici mâna, nici sufletul“. Pentru ce aceasta ? Pentru că, obișnuindu-se cu fărădelegile, să cucerească Roma, să dobândească cinste, putere, bogăție, să nu-i fie frică de legi, nici de încurcăturile, în care l-a împins sărăcia și mustrarea cugetului. Așa dară, nici Catilina nu iubia fărădelegile, ci altceva, de dragul căruia le săvârșia.

CAP. VI.

Tot ce ne îndeamnă la păcat în locul binelui se găsește cu adevărat și desăvârșit numai în Dumnezeu.

Ce am iubit, dar, eu ticălosul, în tine, furtișag al meu, fărădelegea mea, săvârșită în noaptea aceea anului al 16-lea al vieții mele ? Nu erai frumos, fiind că erai furtișag ; dar oare erai ceva, ca

să stau de vorbă cu tine? Erau frumoase poamele ce furasem, fiindcă erau făpturile Tale, frumusețea frumuseților, ziditorul tuturor, bunule Stăpân, Dumnezeuule, bine prea înalt, binele meu cel adevărat. Erau frumoase poamele acelea. Dar nu pe acestea le-a poftit ticălosul meu suflet. Aveam mai multe și mai bune. Pe acelea le-am rupt. numai ca să fur. Dupăce le-am rupt, le-am aruncat. Dacă am gustat ceva din ele, m'am desfătat numai și numai în fărădelege. Chiar când le-aveam în gură, aroma le-o da păcatul. Și acum, Doamne, Dumnezeul meu, Te întreb iarăș: ce m'a desfătat în furțișag? Iată, el nu are nici un farmec. Nu vorbesc de dreptate și înțelepciune. Dar nu are nici cât mintea ori amintirea omenească. Ori măcar cât simțurile sau cât viața plantelor, Nu are nici frumusețea stelelor care împodobesc cerul. Sau a pământului și a mării, pline de vietăți ce se perândă neîncetat, născându-se și murind. Ba îi lipsește până și farmecul acela mincinos, cu care ne înșală păcatul

Astfel trufia vrea să fie înălțime. Dar tu singur ești Dumnezeu peste toate. Și deșeriăciunea ce caută decât cinste și slavă? Dar Tu singur trebuie să fii cinstit mai pre sus de toate și slăvit în veci. Asprimea celor puternici vrea să fie temută. Dar de cine trebuie să ne temem, dacă nu singur de Dumnezeu? Cine, ce, unde, cum poate să scape sau să se ascundă de puterea Lui? Desmierdările ibovnicilor vor să placă. Dar e ceva mai desmierdător decât iubirea Ta? Și e ceva mai sănătos decât iubirea adevărului Tău, mai frumos și mai strălucitor decât toate? Curiositatea vrea să pară dornică de știință. Dar Tu singur ești atateștiutor. Însăși neștiința și prostia se ascund sub numele simplității și al nevinovăției. Dar nimic nu e mai simplu decât Tine. Și cine e mai nevinovat decât Tine, fiindcă celor răi faptele lor le sunt vrăjmașe, ? Lenea pare că dorește odihna. Dar unde e odihnă sigură, afară de Tine, Doamne? Imbuibarea vrea să se numească bielșug și bunăstare. Dar Tu ești plinirea și desăvârșirea fericirii celei nestricate. Risipa ia chipul dărniceii. Dar Tu ești dătătorul cel mai larg al tuturor bunătăților. Sgârcenia vrea să aibă multe, dar Tu ești atotstăpânitorul, Pisma se ceartă pentru întâietate. Dar cine e mai întâiu decât Tine? Mânia caută răsbunare. Dar cine se răsbună mai drept decât Tine? Frica își teme pe cei dragi ai săi de întâmplări neașteptate și neobișnuite și, nedumerită, le caută scut.

Pentru Tine, însă, ce e neobișnuit, Doamne? Ce e neașteptat? Cine Te desparte de ce Ți-e drag? Și undă, *dacă nu la Tine, e scutul cel mai sigur? Măhnirea se mistue din pricina bunătăților pierdute, de care se desfăta odată pofta, pentrucă ea ar vrea să nu i-se ia nimic, precum nu Ți se poate lua Tie.

Așa curvește sufletul, înstrăinându-se de Tine și căutând în afară de Tine acelea pe care nu le găsește curate și lămurite decât întorcându-se la Tine. Rău te urmează toți care se îndepărtează de Tine și se ridică împotriva Ta. Dar și așa urmându-Te, ei arată că Tu ești ziditorul a toată făptura și nu e chip să se despartă de Tine cu totul. Ce am iubit eu, în furtișagul acela? Și în ce chip, chiar dacă rău ăcios și nemernic, am urmat Stăpânului meu? Ori dacă mi-a plăcut să lucrez împotriva legii, cel puțin la părere, fiindcă aievea nu puteam și, deși rob, am voit să mă amăgesc cu libertatea, asemănare întunecoasă a aiotputerniciei Tale, făcând nepedepsit ceea ce nu-mi era îngăduit? Iată robul, părăsind pe stăpânul său și alergând după umbre. Ce stricăciune, ce grozăvie a vieții, ce adânc al pieririi! A fost cu puțință să-mi aflu plăcerea în ceea ce nu era îngăduit, numai pentrucă nu era îngăduit?

CAP. VII.

Mulțumește lui Dumnezeu pentrucă i-a iertat păcatele făcute și l-a ferit de a face altele.

Cum să Ți mulțumesc, Doamne, că, amintindu-mi de toate acestea, sufletul meu nu se teme? Vreau să Te iubesc, Doamne, să-Ți mulțumesc și să mă mărturisesc numelui Tău, fiindcă mi-ai iertat atâtea păcate și fărădelegi. Prin harul și milostivirea Ta, știu, s'au topit ca gheața păcatele mele. Tot Ție îți mulțumesc pentru relele ce nu le-am făcut. Căci, vai, câte n'aș fi putut face eu, care iubiam fărădelegea pentru sine, însăși? Spun că toate mi s'au iertat: și câte am făcut rele de bună voia mea și câte, sub cărma Ta, n'am făcut. Care om, gândindu-se la slăbiciunea sa îndrăznește să creadă, că nevinovăția și curățenia o are de la el însuși și așa, are cuvânt mai puțin să Te iubească pe Tine, fiindcă milostivirea Ta nu i-ar fi fost atât de trebuincioasă ca păcătoșilor care se întorc la Tine? Tot cel ce, chemat de Tine, a urmat glasul Tău și a scăpat de cele ce găsește în aceste amintiri și mărturisiri ale mele, să nu

rădă de mine că m'a tămăduit de boală acel doctor, care l-a făcut pe el să nu bolească de loc, ori să bolească mai puțin. Drept aceea, tot așa să Te iubească, ba încă și mai mult, pentrucă Cel ce m'a scos pe mine din neputințele atâtor păcate l-a păzit pe el să nu cadă în aceste neputințe.

CAP. VIII.

În hoție i-a plăcut tovarășia hoților.

Ce folos am avut, dară, ticălosul de mine, de toate acelea ce-mi reamintesc cu rușine, mai ales de acel furtișag, în care nu mi-a plăcut decât însuși furtișagul, nimic altceva, fiind însuși furtișagul nimica, iar eu cu atât mai mult de nimica. Și totuș, de capul meu, nu l-aș fi făcut. Așa-mi aduc aminte de starea sufletului meu de atunci. De capul meu, de bună seamă, nu l-aș fi făcut. Mi-a plăcut dară, și tovarășia celor vinovați împreună cu mine de hoție. Să nu fie adevărat, dară, că în furtișag nu mi-a plăcut nimic altceva decât furtișagul, care încă e nimica? Ba e adevărat. Căci și tovarășia aceea e tot nimica. Ce este ea? Cine mă va lumina în aceasta dacă nu Cel ce e lumina sufletului meu și împrăstie întunecul din jurul său? De ce îmi vine în minte să întreb, să mă gândesc, să mă frământ cu aceste? Pentrucă, dacă mi-ar fi plăcut numai perele să le fur și să le mânânc, aș fi făcut-o și singur blestămăția aceasta, pentru desfătarea mea, și n'aș fi avut nevoie de îmbărbătarea tovarășilor pentru a-mi aprinde pofta. Dar plăcerea mea nu era în acele pere, ci în însași fărădelegea, precum și în împrejurarea că ea era săvârșită împreună cu tovarășii mei păcătoși.

CAP. IX.

Cât sunt de primejdioși tovarășii răi.

Ce simțiam eu atunci? O simțire, de bună seamă, foarte urtă și vai! eu am avut-o. Dar ce era? Cine poate înțelege păcatele? Poate răsul, care ne gâdilia inima, că am înșelat pe cei ce nici nu bănuiau și de loc nu le plăcea isprava ce le-o făceam. Pentru ce mă desfătă, așadară, tocmai împrejurarea că isprava n'o făceam singur? Poate, pentrucă omul nu prea râde, când e singur? Nu prea râde; dar totuș râde, chiar când nimeni nu-i de față, dacă îi vine ceva, în minte ori în ochi, vrednic de râs. Singur n'aș fi făcut-o. De

bună seamă nu. Iată, așa-mi mărturisește amintirea mea cea vie înaintea Ta, Dumnezeul meu. Singur n'aș fi făcut furțișagul acela, în care nu-mi plăcea ce furam, ci pentrucă furam. Dar nici aceasta nu mi-ar fi plăcut, dacă o făceam singur. De aceea nici n'aș fi făcut-o. O, prietenie vrăjmașă, pricina căderii atâtor suflete, pofta de a strica din glumă și din joc, dorința de a face rău, nu cu gândul la câștig sau la răsbunare, ci numai la cuvintele: Să mergem, să facem! și rușinea de a nu fi rușinat.

CAP X.

În Dumnezeu sunt toate bunătățile.

Cine-mi desleagă nodul acesta rău și încâlcit? E urît; n'am poftă să-l văd și cu atât mai puțin să-mi bat capul cu el. Pe Tine Te vreau, dreptate și nevinovăție, frumusețe și podoaba ochilor cinstiți, desfătare sufletească fără disgust. Tu ești odihna și viața noastră fără griji. Cine intră întru Tine, intră întru bucuria Domnului său. Și nu va mai avea nici o teamă și se va simți bine în binele nesfârșit. Instrăinat-m'am și rătăcit-am dela Tine, Dumnezeul meu! mult am rătăcit în tinerețele mele dela adevărul Tău și m'am ales o țară pustie.

NOUTATE!

IN FAȚA CELOR RĂTĂCIȚI:

Cum să ne purtăm cu ereticii și shismaticii? *Dună îndrumările Sf. Augustin* de Ioan Georgescu — Lugoj 1930. 15 lei

Această lucrare a fost prezentată la un concurs al Seminarului de istorie bisericească de pe lângă universitatea din Viena în 1912. Lucrarea a fost premiată. Iată părerea prof. Dr. C. Wolfsgruber: „Cu hărnicie asiduă și critică pătrunzătoare și-a pregătit autorul materialul... cu mâinile lui dibace s'a prefăcut într'un tablou frumos. Claritatea cugetării și expunerea limpede disting această lucrare de seminar într'un grad înalt...” — Aci vom găsi pe deplin lămurite și datorile noastre față de cei rătăciți (cu mijloacele pentru îndreptarea lor) și cu ce sunt datori rătăciții în fața adevărului? De ar înțelege și pocăiții spiritul de dragostea creștinească a Sfântului Augustin.

Biblioteca intelectualului.

- John Ruskin* — Comori și Grădini B. p. toți Nr. 867-8.
Dr. Alex. Nicolescu — Paserile — Lugoj. 1930.
Ovid Densusianu — Sufletul latin și literatura nouă.
— Casa școalelor
Mourret Carreyre. — Istoria Bisericii vol. I. (trad.
Ciplea) Blaj.
Petrovici — Valoarea omului. B. p. toți Nr. 1198-9.
N. Brînzeu — Pocăiții — Lugoj.
Cesar Petrescu — Calea Victoriei. Națională Ciornei.
Papini — Viața lui Isus (trad. Alex. Marcu) —
P. A. B. — Căsătoria — Hălăucești (Roman)
Gh. Fireza — Armele Credinței — Lugoj.
V. Pârvan — Memoriale — Cult. Națională (Buc.)
F. Rafaeli — Viața Sfântului Francisc de Assisi
— Hălăucești (Roman)
Iuliu Maior — Legea Strămoșească — Blaj.
Gallia — Revue d'Études françaises (mensuelle) — Iași.
G. Puaux — Les débuts de l'Amitié franco-roumaine
— Iași.
R. de Benoit — Amintiri și Scrisori — Scrisul Rom.
— Craiova.
A. C. Cosma — Biblia și Știința — Cercul Cultural
— Troțușul
Raze de lumină (Revista studenților ortodoksi din
București
S. Mehedinți — Le pays et le peuple roumain. 1930
— Politica de vorbe și Omul politic —
V Bojor — Apărarea Creștinism. prin Unirea Biser.
— Gherla.
Dr. Felician Bran — Drept Canonic Oriental vol. I.
— Prolegomene — 1929. Lugoj.
Almanahul „Viața” Hălăucești (Roman)
Calendarul „Presă Bună” Iași

ABONAMENTE ȘI PROPAGANDĂ !

Cu numărul de Martie, am început 'al treilea an al revistei noastre.

Rugăm **stăruitor** pe on. noștri abonați să binevoiască a-și trimite nu numai abonamentul **restant**, ci și abonamentul a-nului curent

În felul acesta on. abonați se vor dovedi **înțelegători** ai Presei Bune și **conștii** de sprijinul material pe care ni-l pot da. li rugăm totodată să ne facă și oarecare **propagandă**.

Administrația revistei „Observatorul“

A apărut în editura „Observatorul“ :

Dr. Iacob Radu :

**Foștii elevi români-uniți
ai școalelor din Roma.**

A apărut în editura „Observatorul“ :

Agârbiceanu :

Rugăciunea Domnului

Și va apărea

M. Th. Carada :

„P A P A“, ediție nouă